



O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI  
ADLIYA VAZIRLIGIDA  
DAVLAT RO'YXATIDAN O'TKAZILDI  
RO'YXAT RAQAMI: 3697  
2025 - yil 28 - Oktabr

## O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MARKAZIY BANKI BOSHQARUVINING QARORI

### **Banklar kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida**

O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasining Markaziy banki to'g'risida"gi Qonuniga muvofiq O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvi **qaror qiladi**:

1. Banklar kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizom 1-ilovaga muvofiq tasdiqlansin.
2. Ayrim idoraviy normativ-huquqiy hujjatlar 2-ilovaga muvofiq o'z kuchini yo'qotgan deb topilsin.
3. Mazkur qaror 2026-yil 1-yanvardan e'tiboran kuchga kiradi.

O'zbekiston Respublikasi  
Markaziy banki Raisi  
02-Oktabr 2025-yil  
21/6 son



ISHMETOV TIMUR  
AMINDJANOVICH

O'zbekiston Respublikasi  
Markaziy banki boshqaruvining  
2025-yil 2-oktabrdagi  
21/6-son qaroriga  
1-ILOVA

**Banklar kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi  
NIZOM**

Mazkur Nizom banklar, shu jumladan mikromoliya banklari (bundan buyon matnda bank deb yuritiladi) kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablarni belgilaydi.

**1-bob. Umumiyl qoidalar**

1. Ushbu Nizomda quyidagi asosiy tushunchalardan foydalaniladi:

**kapital zaxiralar** – soliqlar va yig'imlar to'langandan so'ng sof foyda yoki avvalgi yillarning taqsimlanmagan foydasi hisobidan shakllangan zaxiralar. Ulardan bank faoliyatida vujudga keladigan har qanday zararlarni ular yuzaga kelishi bilanoq hech qanday cheklashlarsiz qoplash uchun foydalanishi mumkin;

**standart aktivlarga yaratiladigan zaxiralar** – bank faoliyati davomida umuman yoki biror-bir faoliyat turi natijasida ehtimoliy yo'qotishlarni qoplash maqsadida tashkil qilinadigan zaxiralar;

**maxsus zaxiralar** – “substandart”, “qoniqarsiz”, “shubhali” va “umidsiz” sifatida tasniflangan aktivlar bo'yicha ehtimoliy zararlarni qoplashga mo'ljallangan zaxiralar;

**nomoddiy aktivlar** – moddiy-ashyoviy ko'rinishga ega bo'limgan, bir yildan ortiq foydali xizmat muddatiga ega bo'lgan va bank xizmatlarini ko'rsatishda yoki ma'muriy maqsadlarda foydalaniladigan nomonetar, identifikatsiyalanadigan aktivlar (dasturiy ta'minot, foydalanish huquqi, marketing va texnik ma'lumotlari, gudvill va boshqalar);

**gudvill** – xaridor tomonidan bank sotib olinishida uning sof aktivlari (barcha aktivlarning bozor bahosi va barcha majburiyatlarning bozor bahosi o'rtasidagi farq) qiymatidan ortiq to'lanadigan summa;

**leveraj** – bank jami aktivlarining kapital bilan ta'minlanganlik darajasini aks ettiruvchi ko'rsatkich;

**regulyativ kapital** – bank faoliyatini tartibga solish va prudensial normativlar hisob-kitobini amalga oshirish maqsadida hisob-kitob qilish yo‘li bilan aniqlanadigan bank kapitali;

**kreditni qayta hisoblash omili** – balansdan tashqari hisobvaraqlarning tavakkalchilik darajasini hisoblash maqsadida ularga nisbatan qo‘llaniladigan kredit konversiya koeffitsiyenti (foiz) bo‘lib, ushbu koeffitsiyent balansdan tashqari majburiyatlarni tavakkalchilikka tortilgan aktivlarga aylantirish uchun qo‘llaniladi;

**bankka aloqador shaxslar** – Bir qarz oluvchi, o‘zaro aloqador qarz oluvchilar guruhi, shu jumladan bankka aloqador shaxslar uchun tavakkalchilikning eng ko‘p miqdori to‘g‘risidagi nizomning (ro‘yxat raqami 3283, 2020-yil 29-oktabr) 17-bandida keltirilgan shaxslar;

**moliyaviy tashkilot** – kredit tashkilotlari, sug‘urta tashkilotlari, lizing tashkilotlari, qimmatli qog‘ozlar bozorining professional ishtirokchilari, kliring tashkilotlari va moliyaviy xizmatlar ko‘rsatuvchi boshqa tashkilotlar;

**subordinar qarz** – bankning kreditori talabiga ko‘ra muddatidan oldin qaytarilmaydigan hamda bank tugatilayotganda omonatchilarning va boshqa kreditorlarning talablari qanoatlantirilganidan keyin bajariladigan, ta‘minlanmagan qarz majburiyati;

**davlat sektori tashkilotlari** – davlat organlari, shu jumladan respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari va mahalliy davlat hokimiyyati organlari tomonidan boshqariluvchi va (yoki) ular tomonidan to‘liq yoki qisman moliyalashtiriladigan, shuningdek soliq, yig‘im, jarima va boshqa majburiy to‘lovlar shaklida daromad olish vakolatiga ega bo‘lgan tashkilotlar;

**savdo portfeli** – bank tomonidan moliyaviy instrumentlar narxlaridagi qisqa muddatli tebranishlardan foyda olish maqsadida keyinchalik sotish va (yoki) tavakkalchiliklarni xedjirlash maqsadida xarid qilingan moliyaviy instrumentlar yig‘indisi;

**ta‘minlangan obligatsiya** – emitentning maxsus ajratilgan aktivlari bilan ta‘minlangan obligatsiya.

2. Bank I darajali kapitalining miqdori bank ustav kapitalining eng kam miqdoridan kam bo‘lmasligi lozim, bundan mazkur bandning ikkinchi xatboshisida belgilangan banklar mustasno.

Bank faoliyatini amalga oshirganiga uch yildan oshmagan banklar I darajali kapitalining miqdori bank ustav kapitali eng kam miqdorining 70 foizidan kam bo‘lmasligi lozim.

## **2-bob. Bank regulyativ kapitalining tarkibiy elementlari**

3. Regulyativ kapital I darajali kapital va II darajali kapitalning yig'indisidan iborat.

II darajali kapitalning jami miqdori I darajali kapitalning 100 foizidan oshmagan miqdorda hisobga olinadi.

4. I darajali kapital I darajali asosiy kapital va I darajali qo'shimcha kapitalni o'z ichiga oladi.

5. Regulyativ kapital tarkibiga xavfsiz bo'lмаган va nosog'lom bank faoliyatining yuzaga kelishiga olib kelishi mumkin bo'lgan shartlar (tashkil qilinadigan jamg'armalar va (yoki) zaxiralardan belgilangan maqsadga muvofiq foydalanish, qarz majburiyatlarini chiqarish shartlari va boshqalar) bilan cheklangan kapital elementlari kiritilishi mumkin emas.

6. I darajali asosiy kapital quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi:

bankning mazkur Nizomning 7-bandida keltirilgan shartlarga muvofiq bo'lgan to'liq to'langan oddiy aksiyalari;

qo'shilgan kapital – oddiy aksiyalar joylashtirilishida ularning nominal qiymatidan yuqori to'langan summa;

taqsimlanmagan foyda;

bank balansidagi avvalgi yillarning taqsimlanmagan foydasi hisobidan shakllangan kapital zaxiralar va boshqa ochiqlangan zaxiralar (bankning asosiy vositalari, shuningdek tekinga olingan mulklar va nomoddiy aktivlar qiymatining sezilarli o'sishi natijasida boshlang'ich qiymatiga nisbatan qiymatining oshgan miqdori bundan mustasno);

o'tgan yillardagi qoplanmagan zararlar va joriy yil zararlari;

bankning nazoratga oid konsolidatsiyalashgan hisobotlarida aks ettiriladigan, bankning shu'ba tashkilotlari tomonidan chiqarilgan, uchinchi shaxslar, shu jumladan minoritar aksiyadorlar ixtiyorida bo'lgan mazkur Nizomning 7-bandida belgilangan shartlarga muvofiq bo'lgan kapital elementlari.

7. Mazkur Nizomning 6-bandi ikkinchi xatboshisida keltirilgan oddiy aksiyalar quyidagi shartlarga muvofiq bo'lishi lozim:

bank faoliyati tugatilayotganda ularga doir talablar bank depozitorlari, kreditorlari va subordinar qarzlar hamda kapitalning boshqa vositalari bo'yicha talablar bajarilgandan keyin

so'nggi navbatda qondirilishi va ularga doir talablarni qondirish navbati (subordinatsiyasi) o'zgartirilmasligi;

egalari bank faoliyati tugatilganda ushbu bandning ikkinchi xatboshisida ko'rsatilgan barcha talablar bajarilgandan so'ng o'zlarining bank kapitalidagi ulushiga mutanosib miqdorda bank ixtiyorida qolgan aktivlarga nisbatan talab qilish huquqiga ega bo'lishi;

muddatsiz bo'lishi va bank tomonidan qaytarib sotib olinmasligi, bundan banklarni sanatsiya qilish va tugatishga oid qonunchilikda belgilangan holatlar mustasno;

shartlari bank tomonidan qaytarib sotib olinishi yoki bekor qilinishi mumkinligini ko'zda tutmasligi hamda bunga oid kutilmalarni shakllantirmasligi, bundan banklarni sanatsiya qilish va tugatishga oid qonunchilikda belgilangan holatlar mustasno;

dividendlar bank tasarrufida qoladigan sof foydasidan va (yoki) o'tgan yillarning taqsimlanmagan foydasidan to'lanishi, shuningdek ularning miqdori egalari tomonidan oddiy aksiyalarni sotib olish uchun to'langan summadan kelib chiqib belgilanmasligi va bunga oid shartlarning mavjud emasligi;

shartlari dividendlar to'lanishiga oid majburiyatlarni keltirib chiqarmasligi;

dividendlar to'lanmaganligi majburiyatlarning bajarilmasligi (to'lovga qobiliyatsizlik) holati deb baholanmasligi;

dividendlar shartnoma va qonun asosida vujudga kelgan majburiyatlar bajarilganidan hamda bank faoliyati tugatilayotganda talablarni qondirish navbati (subordinatsiyasi) oddiy aksiyalarga nisbatan avvalroq bo'lган kapital vositalar bo'yicha dividendlar va ularga tenglashtirilgan to'lovlardan keyin to'lanishi;

egalariga dividendlarni olishga bo'lган imtiyozli huquqni taqdim etmasligi;

yuzaga kelgan zararlarni qoplash uchun birinchi navbatda va proporsional ravishda eng ko'p miqdorda hisobdan chiqarilishi;

bankda to'lovga qobiliyatsizlik yuzaga kelganligini baholash maqsadlarida ular bo'yicha to'langan summa kapital sifatida tasniflangan bo'lishi;

buxgalteriya hisobi maqsadlarida ular bo'yicha to'langan summa kapital sifatida tasniflangan bo'lishi;

bank tomonidan to‘g‘ridan-to‘g‘ri chiqarilgan va to‘liq to‘langan bo‘lishi;

bank tomonidan bevosita va bilvosita moliyalashtirilmagan bo‘lishi;

bank yoki unga aloqador shaxslar tomonidan kafolatlanmagan va ta‘minlanmagan bo‘lishi;

shartlari bank faoliyati tugatilayotganda ular bo‘yicha talablarni qondirish navbatini (subordinatsiyasi) o‘zgartirmasligi;

aksiyadorlarning umumiy yig‘ilishi tomonidan yoki, agar bank ustaviga yoxud aksiyadorlar umumiy yig‘ilishining qaroriga muvofiq bankning kuzatuv kengashiga shunday qarorlar qabul qilish huquqi berilgan bo‘lsa, bankning kuzatuv kengashi tomonidan chiqarilishi;

bank balansida aniq tarzda va alohida aks etishi.

8. Oddiy aksiyalarning shartlari mazkur Nizomning 7-bandida belgilangan talablarning kamida bittasiga muvofiq bo‘lmasa, mazkur aksiyalar hamda ular bo‘yicha qo‘shilgan kapital kapital monandligi hisob-kitobida I darajali asosiy kapital tarkibidan chiqariladi.

9. I darajali qo‘sishimcha kapital quyidagi elementlarni o‘z ichiga oladi:

bankning mazkur Nizomning 10-bandida keltirilgan shartlarga muvofiq bo‘lgan imtiyozli aksiyalari va (yoki) boshqa kapital elementlari;

qo‘shilgan kapital – I darajali qo‘sishimcha kapitalga kiritilgan imtiyozli aksiyalar va (yoki) boshqa kapital elementlari birinchi marta joylashtirilishida ularning nominal narxidan yuqori to‘langan summa;

bankning nazoratga oid konsolidatsiyalashgan hisobotlarida aks ettiriladigan, bankning shu‘ba tashkilotlari tomonidan chiqarilgan, uchinchi shaxslar, shu jumladan minoritar aksiyadorlar ixtiyorida bo‘lgan mazkur Nizomning 10-bandida belgilangan shartlarga muvofiq bo‘lgan kapital elementlari.

10. Mazkur Nizomning 9-bandi ikkinchi xatboshisida keltirilgan imtiyozli aksiyalar va (yoki) boshqa kapital elementlari quyidagi shartlarga muvofiq bo‘lishi lozim:

chiqarilgan va to‘liq to‘langan bo‘lishi;

bank tugatilayotganda ularga doir talablar bank depozitorlari, kreditorlari va II darajali kapitalga kiruvchi subordinar qarzlar bo'yicha talablar bajarilgandan so'ng yoxud bunday kapital elementlari bank aksiyalarining nazorat paketiga egalik qiluvchi xolding kompaniyalari tomonidan chiqarilganda barcha kreditorlar talablaridan so'ng qondirilishi;

bank yoki unga aloqador shaxslar tomonidan kafolatlanmagan va ta'minlanmagan bo'lishi hamda shartlari ular bo'yicha talablarni qondirish navbatini (subordinatsiyasi) o'zgartirmasligi;

muddatsiz bo'lishi, shu jumladan muayyan sotib olish sanasi yoki shartlariga ega bo'lmasligi;

ular chiqarilgan sanadan kamida besh yildan so'ng (bundan mazkur bandning yettinchi xatboshisida belgilangan holat mustasno) bank tashabbusi bilan nominal qiymatda qaytarib sotib olinishi (so'ndirilishi) mumkinligi, bunda O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining (bundan buyon matnda Markaziy bank deb yuritiladi) e'tirozi mavjud bo'lmasligi, shartlari Markaziy bank tomonidan ruxsat berilishiga va bank tomonidan qaytarib sotib olinishi (so'ndirilishi) mumkinligini ko'zda tutmasligi hamda bunga oid kutilmalarni shakllantirmasligi, shuningdek o'xshash turdagi muddatsiz imtiyozli aksiyalar va (yoki) boshqa nokumulyativ muddatsiz kapital elementlariga yoxud kapital elementlarining boshqa ulardan yuqoriq turiga almashtirilishi yoki qaytarib sotib olinishi (so'ndirilishi) natijasida bank I darajali kapitalining monandlik koeffitsiyenti mazkur Nizom talablariga muvofiq o'rnatilgan minimal talabdan kamida ikki foiz bandga yuqori bo'lishi;

ular chiqarilgan sanadan besh yil ichida soliq qonunchiligiga o'zgartirishlar kiritilishi natijasida mazkur turdagи imtiyozli aksiyalar va (yoki) kapital elementlariga doir soliq yukining oshishi va (yoki) bank qonunchiligiga o'zgartirishlar kiritilishi natijasida ularning bank I darajali qo'shimcha kapitali tarkibiga to'liq yoki qisman kiritilmasligi sababli bank tomonidan nominal qiymatda qaytarib sotib olinishi (so'ndirilishi) mumkinligi, bunda Markaziy bankning e'tirozi mavjud bo'lmasligi;

bank aksiyadorlari umumiyligi yig'ilishi qaroriga muvofiq ularga doir dividend va (yoki) foiz (kupon) to'lovlari to'lanmasligi mumkinligi;

ular bo'yicha dividend va (yoki) foiz (kupon) to'lovlari to'lanmaganligi bank tomonidan majburiyatlarning bajarilmasligi (to'lovga qobiliyatsizlik) holati deb baholanmasligi va bank uchun hech qanday cheklowlarni keltirib chiqarmasligi;

ular bo'yicha to'lanmagan dividend va (yoki) foiz (kupon) to'lovlar hisobidan shakllangan mablag'lardan bank hech qanday cheklovlarsiz foydalanish huquqiga egaligi;

ular bo'yicha to'lanmagan yoki to'liq to'lanmagan dividend va (yoki) foiz (kupon) to'lovlar jamg'arib borilmasligi va keyinchalik to'lanmasligi;

ular bo'yicha dividend va (yoki) foiz (kupon) to'lovlar bank tasarrufida qoladigan sof foyda va (yoki) o'tgan yillarning taqsimlanmagan foydasidan to'lanishi;

ular bo'yicha dividend va (yoki) foiz (kupon) to'lovlar miqdorlari (stavkalari) bankning moliyaviy holati va (yoki) kredit reytingi o'zgarishi natijasida o'zgarmasligi;

ular bo'yicha dividend va (yoki) foiz (kupon) to'lovlar to'lanishi bank majburiyatlarini uning aktivlaridan ortib ketishiga olib kelmasligi;

bank yoki unga aloqador shaxslar tomonidan sotib olinmasligi hamda bank tomonidan bevosita va bilvosita moliyalashtirilmagan bo'lishi;

bankni kapitallashtirishga to'sqinlik qiluvchi shartlar, shu jumladan kelgusida bunday kapital elementlari avvalgilariga nisbatan pastroq nominal qiymatda chiqarilganda, avval joylashtirilgan kapital elementlariga egalik qiluvchi shaxslarga kompensatsiya to'lanishini nazarda tutuvchi shartlarning mavjud emasligi;

buxgalteriya hisobi maqsadlarida majburiyat sifatida tasniflangan kapital elementlari bank zararlarini qoplash shartiga ega bo'lishi, bunda bank I darajali asosiy kapitalining monandlik koeffitsiyenti 5,125 foizdan pasayganda (bundan buyon matnda trigger holati deb yuritiladi) bankning oddiy aksiyalariga to'liq miqdorda yoki qisman konvertatsiya qilinishi yoxud to'liq miqdorda yoki qisman hisobdan chiqarilishi;

buxgalteriya hisobi maqsadlarida majburiyat sifatida tasniflangan kapital elementlari trigger holatida bank I darajali asosiy kapitalining monandlik koeffitsiyentini 5,125 foizga yetkazish uchun zarur bo'lgan miqdorda yoxud ularning miqdori I darajali asosiy kapitalining monandlik koeffitsiyentini 5,125 foizga yetkazish uchun yetarli bo'lmasa, to'liq miqdorda bankning oddiy aksiyalariga konvertatsiya qilinishi yoki hisobdan chiqarilishi.

Bunda, trigger holatida buxgalteriya hisobi maqsadlarida majburiyat sifatida tasniflangan kapital elementlari hisobdan chiqarilganda:

egalarining bank to'lovga qobiliyatsizligida mazkur kapital elementlari bo'yicha da'vo summalar;

egalariga mazkur kapital elementlari bank tomonidan qaytarib sotib olinganda (so'ndirilganda) to'lab beriluvchi summa;

kapital elementlari bo'yicha dividend va (yoki) foiz (kupon) to'lovlari summalar qisman yoki to'liq miqdorda kamaytiriladi.

11. I darajali qo'shimcha kapitalga kiritilgan imtiyozli aksiyalar va (yoki) boshqa kapital elementlarining shartlari mazkur Nizomning 10-bandida belgilangan shartlarning kamida bittasiga muvofiq bo'lmasa, mazkur kapital elementlari hamda ular bo'yicha qo'shilgan kapital kapital monandligi hisob-kitobida I darajali qo'shimcha kapital tarkibidan chiqariladi.

Bunda, I darajali qo'shimcha kapital tarkibiga kiritilmagan kapital elementlari mazkur Nizomning 15-bandida belgilangan shartlarga muvofiq bo'lsa, ular II darajali kapital tarkibiga kiritilishi mumkin.

12. Trigger holati yuzaga kelganda bank quyidagilarni amalga oshirishi lozim:

Markaziy bankka trigger holati yuzaga kelgan kundan boshlab 1 kundan oshmagan muddat ichida ma'lumot berish;

I darajali qo'shimcha kapitalga kiritilgan buxgalteriya hisobi maqsadlarida majburiyat sifatida tasniflangan kapital elementlarini bir oy ichida bankning oddiy aksiyalariga to'liq miqdorda yoki qisman konvertatsiya qilish va (yoki) hisobdan chiqarish hamda mazkur kapital elementlari egalarini 3 kundan oshmagan muddat ichida xabardor qilish.

13. Bank I darajali qo'shimcha kapitalga kiritilgan buxgalteriya hisobi maqsadlarida majburiyat sifatida tasniflangan kapital elementlarini bankning oddiy aksiyalariga to'liq miqdorda yoki qisman konvertatsiya qilish maqsadida qo'shimcha aksiyalarni bank ustavida belgilangan, e'lon qilingan aksiyalarning soni doirasida joylashtiradi. Bunda, mazkur kapital elementlarini to'liq miqdorda yoki qisman konvertatsiya qilishga hech qanday tartib, shu jumladan bankning ta'sis hujjatlari, ustavi hamda shartnomaviy majburiyatlar to'sqinlik qilmasligi lozim.

14. II darajali kapital quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi:

mazkur Nizomning 15-bandida belgilangan shartlarga muvofiq bo'lgan kapital elementlari, shu jumladan subordinar qarz;

qo'shilgan kapital – II darajali kapitalga kiritilgan kapital elementlari birinchi marta joylashtirilishida ularning nominal qiymatidan yuqori to'langan summa, shu jumladan emissiyaviy daromad;

kredit tavakkalchilagini hisobga olgan holdagi aktivlar summasining 1,25 foizidan yuqori bo'limgan miqdordagi standart aktivlarga (shu jumladan balansdan tashqari hisobvaraqlar) yaratiladigan zaxiralar;

joriy yildagi sof foyda;

bankning nazoratga oid konsolidatsiyalashgan hisobotlarida aks ettiriladigan, bankning shu'ba tashkilotlari tomonidan chiqarilgan, uchinchi shaxslar, shu jumladan minoritar aksiyadorlar ixtiyorida bo'lgan mazkur Nizomning 15-bandida belgilangan shartlarga muvofiq bo'lgan kapital elementlari.

15. Mazkur Nizomning 14-bandi ikkinchi xatboshisida keltirilgan kapital elementlari, shu jumladan subordinar qarz quyidagi shartlarga muvofiq bo'lishi lozim:

to'liq to'langan bo'lishi;

bank tugatilganda ularga doir talablar bank depozitorlari va bankning boshqa kreditorlari talablari bajarilgandan so'ng qondirilishi;

bank yoki unga aloqador shaxslar tomonidan kafolatlanmagan va ta'minlanmagan bo'lishi;

besh yildan kam bo'limgan muddatga chiqarilishi;

ular bo'yicha dividend va (yoki) foiz (kupon) to'lovleri oshib borilishi hamda asosiy qismining qaytarib sotib olinishiga (so'ndirilishi) oid kutilmalar shakllantirilmasligi, shu jumladan shartnomaga shartlariga bunday shartlar kiritilmasligi;

ular chiqarilgan sanadan kamida besh yildan so'ng (bundan mazkur bandning sakkizinchisi xatboshisida belgilangan holat mustasno) bank tashabbusi bilan nominal qiymatda qaytarib sotib olinishi (so'ndirilishi) mumkinligi, bunda Markaziy bankning e'tirozi mavjud bo'lmasligi, shartlari Markaziy bank tomonidan ruxsat berilishiga va bank tomonidan qaytarib sotib olinishiga (so'ndirilishiga) oid kutilmalarni shakllantirmasligi, shuningdek o'xshash turdag'i

kapital elementlariga yoxud kapital elementlarining boshqa ulardan yuqoriroq turiga almashtirilishi yoki qaytarib sotib olinishi (so'ndirilishi) natijasida bank regulyativ kapitalining monandlik koeffitsiyenti mazkur Nizom talablariga muvofiq o'rnatilgan minimal talabdan kamida ikki foiz bandga yuqori bo'lishi;

ular chiqarilgan sanadan besh yil ichida soliq qonunchiligiga o'zgartirishlar kiritilishi natijasida mazkur turdag'i kapital elementlariga doir soliq yukining oshishi va (yoki) bank qonunchiligiga o'zgartirishlar kiritilishi natijasida ularning bank II darajali kapitali tarkibiga kiritilmasligi sababli bank tomonidan nominal qiymatda qaytarib sotib olinishi (so'ndirilishi) mumkinligi, bunda Markaziy bankning e'tirozi mayjud bo'lmasligi;

egalariga mazkur kapital elementlar bo'yicha asosiy qism, dividend va (yoki) foiz (kupon) to'lovlari to'lanishini tezlatishga vakolat bermasligi, bundan bankning to'lovga qobiliyatsizligi yoki faoliyati tugatilishi holatlari mustasno;

ular bo'yicha asosiy qism, dividend va (yoki) foiz (kupon) to'lovlari miqdorlari (stavkalari) bankning moliyaviy holati va (yoki) kredit reytingi o'zgarishi natijasida o'zgarmasligi;

bank yoki unga aloqador shaxslar tomonidan sotib olinmasligi hamda bank tomonidan bevosita va bilvosita moliyalashtirilmagan bo'lishi;

bank sanatsiya qilinayotganda Markaziy bankning qaroriga muvofiq bankning oddiy aksiyalariga to'liq miqdorda yoki qisman konvertatsiya qilinishi va (yoki) hisobdan chiqarilishi;

bank tomonidan chiqarilmagan bo'lsa, ular orqali jalb qilingan mablag'lar hech qanday cheklavlarsiz bankning ixtiyorida bo'lishi.

16. Mazkur Nizomning 14-bandи ikkinchi xatboshisida keltirilgan kapital elementlari, shu jumladan subordinar qarz bo'yicha to'lovlar so'ndirish muddati yetib kelguniga qadar so'nggi besh yil davomida kapital monandligi hisob-kitobi maqsadlarida II darajali kapital tarkibida bir maromli (to'g'ri chiziqli) hisoblash usulida mazkur Nizomning 1-ilovasiga muvofiq amortizatsiyalangan qiymatda hisobga olinadi.

17. Bank subordinar qarzni yuridik shaxslardan, shuningdek banklar uchun belgilangan minimal ustav kapitali miqdorining kamida besh foizi va undan yuqori miqdorida investitsiya kirituvchi jismoniy shaxslardan jalb qilishi mumkin.

18. II darajali kapital tarkibiga kiritiluvchi kapital elementlari, shu jumladan subordinar qarz shartlari mazkur Nizomning 15-bandida belgilangan shartlarning kamida bittasiga muvofiq bo‘lmasa, mazkur kapital elementlari hamda ular bo‘yicha qo‘shilgan kapital kapital monandligi hisob-kitobida II darajali kapital tarkibidan chiqariladi.

19. I darajali asosiy kapitaldan quyidagi elementlar chegiriladi:

a) gudvill hamda bankning boshqa nomoddiy aktivlari, shu jumladan bank dasturiy ta’minotlarining bank I darajali asosiy kapitalining 10 foizidan oshgan qismi. Bunda, mazkur Nizom kuchga kirgan sanada dasturiy ta’minotlar chegirilishi natijasida kapital monandlik koeffitsiyentlari mazkur Nizom talablariga muvofiq bo‘limgan banklar 2030-yilning 1-yanvariga qadar Markaziy bank bilan kelishilgan muddatlarda ushbu talablarga muvofiqlashtirishi lozim;

b) muddati uzaytirilgan soliq talablari (o’tgan yillardagi muddati uzaytirilgan soliq talablari summasidan (19931) o’tgan yillardagi muddati uzaytirilgan daromad solig’i (22508) summasi chegiriladi);

d) pul oqimlarini xedjirlash natijasida hosil bo‘lgan foyda yoki zarar;

e) aktivlarni sekyuritizatsiya qilish natijasida olinadigan foyda, agar mazkur aktivlar balans qiymati hamda ular bo‘yicha kelajakdagi tushumlarning joriy qiymati o’rtasidagi farq buxgalteriya hisobi maqsadlarida muddatidan avval bank foydasi sifatida tan olingan bo‘lsa;

f) bankning o’z oddiy aksiyalariga to‘g’ridan-to‘g’ri yoki bilvosita investitsiyalari;

g) bank va boshqa bank o’zaro bir-birining oddiy aksiyalariga to‘g’ridan-to‘g’ri yoki bilvosita investitsiya kiritgan bo‘lsa, bankning boshqa bankning oddiy aksiyalariga kiritgan investitsiyalari summasi;

h) konsolidatsiyalashmagan moliyaviy bo‘limgan bitta tashkilot ustav fondidagi (ustav kapitalidagi) ulushlar va (yoki) aksiyalarga investitsiyalarning bank I darajali asosiy kapitalining (mazkur bandning “a”–“g” kichik bandlaridagi elementlar chegirilganidan keyin) 15 foizidan oshgan qismi;

i) konsolidatsiyalashmagan moliyaviy bo‘limgan barcha tashkilotlar ustav fondidagi (ustav kapitalidagi) ulushlar va (yoki) aksiyalarga investitsiyalar yig‘indisining (bunda investitsiyaning mazkur bandning “h” kichik bandiga muvofiq chegirilgan qismi hisobga

olinmaydi) bank I darajali asosiy kapitalining (mazkur bandning “a”–“g” kichik bandlaridagi elementlar chegirilganidan keyin) 50 foizidan oshgan qismi;

j) konsolidatsiyalashmagan moliyaviy tashkilot ustav fondidagi (ustav kapitalidagi) ulushlar va (yoki) aksiyalarga investitsiyalar natijasida bankning ushbu tashkilotdagi ulushi 10 foizdan oshmagan bo’lsa, bunday tashkilotlarga jami investitsiyalar yig’indisining bank I darajali asosiy kapitalining (mazkur bandning “a”–“g” kichik bandlaridagi elementlar chegirilganidan keyin) 10 foizidan oshgan qismi (investitsiyalar mazkur bandning “g” kichik bandiga muvofiq chegirilgan bo’lsa, qayta chegirilmaydi);

k) konsolidatsiyalashmagan moliyaviy tashkilot ustav fondidagi (ustav kapitalidagi) ulushlar va (yoki) aksiyalarga investitsiyalar natijasida bankning ushbu tashkilotdagi ulushi 10 foizdan oshgan bo’lsa, bunday tashkilotlarga jami investitsiyalar yig’indisining bank I darajali asosiy kapitalining (mazkur bandning “a”–“g” kichik bandlaridagi elementlar chegirilganidan keyin) 10 foizidan oshgan qismi (investitsiyalar mazkur bandning “g” kichik bandiga muvofiq chegirilgan bo’lsa, qayta chegirilmaydi).

#### 20. I darajali qo’shimcha kapitaldan quyidagilar chegiriladi:

bank tomonidan o’zining I darajali qo’shimcha kapital elementlariga kiritilgan to’g’ridan-to’g’ri yoki bilvosita investitsiyalar;

bankning boshqa bankning I darajali qo’shimcha kapitaliga kiritilgan kapital elementlariga investitsiyalari.

Bunda, I darajali qo’shimcha kapitaldan chegiriluvchi elementlarning jami summasi bank I darajali qo’shimcha kapitali summasidan ko‘p bo’lsa, yetishmagan summa I darajali asosiy kapitaldan chegiriladi.

#### 21. II darajali kapitaldan quyidagilar chegiriladi:

bank tomonidan o’zining II darajali kapital elementlariga kiritilgan to’g’ridan-to’g’ri yoki bilvosita investitsiyalar;

bankning boshqa bankning II darajali kapitaliga kiritilgan kapital elementlariga investitsiyalari.

Bunda, II darajali kapitaldan chegiriluvchi elementlar jami summasi bank II darajali kapitali summasidan ko‘p bo’lsa, yetishmagan summa I darajali qo’shimcha kapital va (yoki) I

darajali asosiy kapitaldan chegiriladi.

22. Kapitalning monandlik koeffitsiyentlari va leveraj koeffitsiyentini aniqlash maqsadlarida bank regulyativ kapitalidan mazkur Nizomning 19–21-bandlarida belgilangan elementlar va aktivlar bo'yicha yaratilgan zaxiralar mos ravishda chegirilganidan keyingi summa olinadi.

### **3-bob. Kredit tavakkalchiligi hisob-kitobi**

#### **1-§ Hisob-kitobning umumiy qoidalari**

23. Kredit tavakkalchiligi bankning aktivlari hamda kredit tavakkalchiligi mavjud bo'lgan balansdan tashqari hisobvaraqlari, shu jumladan hosilaviy instrumentlar bo'yicha hisoblanadi.

24. Bankning aktivlari bo'yicha kredit tavakkalchiligi summasi har bir aktivning jami qiymatini tegishliligi bo'yicha mazkur Nizomning 2–7-ilovalarida belgilangan tavakkalchilik darajalari yoki yuridik shaxslarga beriladigan kreditlarning yillik foiz stavkasidan kelib chiqib Markaziy bank tomonidan o'rnatiladigan tavakkalchilik darajalariga ko'paytirish orqali topiladi.

Bunda, aktivning jami qiymati deganda mazkur aktiv bo'yicha asosiy qarz va unga hisoblangan foizlar, penya, komission va boshqa foizsiz to'lovlari qoldig'ining u bo'yicha yaratilgan zaxiralar chegirilgan miqdori tushuniladi.

25. Aktivlarning mazkur Nizomning 19–21-bandlariga muvofiq bank regulyativ kapitalidan chegiriladigan qismi kredit tavakkalchiligi hisob-kitobiga kiritilmaydi.

#### **2-§ Kredit tavakkalchilagini kamaytirish**

26. Kapital monandligi hisob-kitobi maqsadlarida kredit tavakkalchiligi maqbul ta'minot, shu jumladan garov va kafolat yoki kafillik hisobiga kamaytirilishi mumkin.

27. Maqbul ta'minotga quyidagilar kiradi:

davlat qimmatli qog'ozlari;

O'zbekiston Respublikasi Hukumati va Markaziy bank tomonidan ta'minlangan yoki kafolatlangan aktivlar;

kreditor bankdagi oltin quymalar;

kreditor bankdagi depozitlar yoki depozit sertifikatlari;

kapital monandligi hisob-kitobida mazkur Nizomning 2 va 3-ilovalariga muvofiq kredit tavakkalchiligi darajasi 100 foizdan katta bo'lmagan xorijiy davlatlarning hukumatlari, markaziy banklari va davlat sektori tashkilotlari, shuningdek xalqaro moliya tashkilotlari kafolati, kafilligi yoki ular tomonidan chiqarilgan qimmatli qog'ozlar.

28. Garov kredit tavakkalchilagini kamaytirish maqsadlarida maqbul ta'minot hisoblanishi uchun quyidagi shartlarga javob berishi lozim:

tegishli tartibda hujjatlashtirilishi va barcha tomonlar uchun majburiy hisoblanishi;

qimmatli qog'ozlar, bankdagi depozitlar, depozit sertifikatlari garov sifatida qabul qilingan bo'lsa, ularning muddati tegishli aktivni so'ndirish muddatidan kam bo'lmasligi;

kreditor bankdagi depozit garov predmeti bo'lsa, garov shartnomasi shartlariga binoan qarz oluvchi o'z majburiyatlarini bajarmagan holatda bankning ushbu mablag'larni so'zsiz nazorat qilish va ularni tasarruf eta olish huquqi bo'lishi;

bank aktivni bankdagi depozitlar bilan ta'minlangan bo'lsa, depozit aktivni ta'minlash uchun tegishli hisobvaraqa yuritilishi hamda kredit shartnomasi yoki boshqa shartnomada qarz oluvchi tomonidan aktiv qaytarilmagan yoki majburiyatları bajarilmagan holda bank akseptsiz tartibda depozitni tasarruf etishi, shuningdek qarz oluvchi ixtiyoriy ravishda ushbu depozitni u bilan ta'minlangan aktivni so'ndirish uchun yo'naltirishi mumkin ekanligi shart qilib qo'yilishi.

Bunda, bank aktivni qaytarish muddati yetib kelgunga qadar depozitdan mablag'larni olishga yo'l qo'ymaslik maqsadida zarur choralarini ko'rishi va nazorat o'rnatishi kerak.

29. Kafolat yoki kafillik kredit tavakkalchilagini kamaytirish maqsadlarida maqbul ta'minot hisoblanishi uchun quyidagi shartlarga javob berishi lozim:

kafolat muddati va asosiy majburiyat muddatlarini mos bo'lishi;

qarz oluvchi o'z majburiyatlarini bajarmagan hollarda, shartnomalar va (yoki) o'zaro kelishuvda kafolat shartlarini bajarish muddatlariga doir hech qanday cheklovlari bo'lmasligi;

kafil tomonidan taqdim etilgan kafolat hujjatlashtirilgan majburiyat hisoblanishi;

bankning majburiyatni kafildan to'g'ridan-to'g'ri talab qilish huquqi bo'lishi;

qarz oluvchining bank oldidagi majburiyati bo'yicha taqdim etilgan kafolat miqdori aniq belgilangan bo'lishi;

kafolat chaqirib olinmaydigan va so'zsiz bo'lishi, ya'ni bir tomonlama tartibda kafil kafolatni bekor qilishi, kafolat qiymatini oshirishi, kafolat muddatini qisqartirishi, shuningdek kafolat bo'yicha mablag'larni to'liq yoki qisman to'lamasligiga imkon yaratuvchi shartlarning mavjud emasligi;

qarz oluvchi kafolat bilan ta'minlangan majburiyatlarini bajarmagan hollarda, bankda kafildan kafolat bo'yicha to'lovni amalga oshirishini talab qilish huquqi bo'lishi.

30. Kapital monandligi hisob-kitobi maqsadlarida kredit tavakkalchilagini aniqlash uchun aktivning:

maqbul ta'minot bilan ta'minlangan (qoplangan) qismiga – ta'minotning tavakkalchilik darajasi;

maqbul ta'minot bilan ta'minlanmagan (qoplanmagan) qismiga – mazkur aktivning tavakkalchilik darajasi ko'paytiriladi.

31. Aktiv va u bo'yicha qabul qilingan maqbul ta'minot valyutasi o'zaro mos tushmasa, mazkur ta'minotning qiymati 10 foizga kamaytiriladi.

### **3-§ Kredit reytinglari asosida kredit tavakkalchilagini belgilash**

32. Kontragent yoki muayyan aktiv "Standard & Poor's", "Fitch Ratings", "Moody's Investors Service" hamda Markaziy bank tomonidan belgilanadigan boshqa reyting kompaniyalarining bir nechta tomonidan berilgan:

ikkita reyting bahosiga ega bo'lganda – mazkur reyting baholarining pastrog'i;

uchta yoki undan ortiq reyting bahosiga ega bo'lganda – ikkita eng yuqori reyting bahosidan pastrog'i ushbu Nizom hisob-kitoblarida hisobga olinadi.

33. Muayyan guruh tarkibiga kiruvchi bir kontragentning reyting bahosi ushbu guruhga kiruvchi boshqa tashkilotlarga umumlashtirilishi yoki tatbiq etilishi mumkin emas.

### **4-§ Balansdan tashqari hisobvaraqlar bo'yicha kredit tavakkalchiligi**

34. Kapital monandligi hisob-kitobi maqsadlarida kredit tavakkalchiligi summasini aniqlashda kredit tavakkalchiligi mavjud bo'lgan balansdan tashqari hisobvaraqlar, shu jumladan foydalanilmagan kredit liniyalari, chaqirib olinmaydigan majburiyatlar, kreditlash bo'yicha boshqa majburiyatlar, savdoga oid moliyalashtirishlar (akkreditiv, kafolat va kafililiklar) hisobga olinadi. Hosilaviy instrumentlar bo'yicha kredit tavakkalchiligi mazkur bobning 5-paragrafiga muvofiq aniqlanadi.

35. Balansdan tashqari hisobvaraq bo'yicha kredit tavakkalchiligini aniqlash maqsadida balansdan tashqari moddaning u bo'yicha ehtimoliy yo'qotishlarni qoplashga mo'ljallangan zaxiralarni chegirgan holda aniqlangan qoldig'i kreditni qayta hisoblash omiliga ko'paytiriladi va mazkur qiymat balansdan tashqari moddaning balans ekvivalenti hisoblanadi. Ushbu summaga nisbatan mazkur Nizomning 2 va 3-ilovalariga muvofiq tegishli kredit tavakkalchiligi darajasi ko'paytiriladi.

36. 100 foiz darajasidagi kreditni qayta hisoblash omili qo'llanadigan balansdan tashqari hisobvaraqlarga quyidagilar kiradi:

nomidan kafolatlar yoki zaxira akkreditivi berilgan bank mijoji bitim va boshqa majburiylarga muvofiq holda uchinchi tomon majburiylarni qoplashga layoqatsiz bo'lsa, bankning uchinchi tomonga to'lovlar to'g'risidagi yuridik jihatdan chaqirib olinmaydigan majburiyatlarni o'zida aks etgan bevosita kredit o'rnini bosuvchilar, jumladan, umumiy kafolatlar, zaxira akkreditivlari va boshqa shunga o'xshash bitimlar;

qayta sotib olish haqidagi kelishuv yoki belgilangan shartlarda aktivlarni bankka qaytarish haqidagi kelishuvga muvofiq sotilgan aktivlar;

qarzga berilgan yoki garovga qo'yilgan qimmatli qog'ozlar;

kelajakda aktivlarni sotib olish yoki depozit joylashtirish majburiyati;

to'lanmagan qoldiq summasini to'lash majburiyati mavjud bo'lgan qisman to'langan aksiyalar va qimmatli qog'ozlar;

boshqa kredit o'rnini bosuvchilar.

37. 50 foiz darajasidagi kreditni qayta hisoblash omili qo'llanadigan balansdan tashqari hisobvaraqlar quyidagilardan iborat:

bitim kafolatlari yoki muayyan bitimga nisbatan akkreditivlar singari bitimlar bilan bog'liq majburiyatlar. Bu majburiyatlar, agar uning nomidan majburiyatlar chiqarilgan bank mijozи nomoliyaviy tijorat majburiyatlarini amalga oshira olmagan bo'lsa, bankning uchinchi shaxsga kompensatsiya to'lash bo'yicha chaqirib olinmaydigan majburiyatlari hisoblanadi;

boshlang'ich to'lov muddati bir yildan ortiq bo'lgan kredit liniyasi yoki shunga o'xhash kelishuv singari kredit berishga doir majburiatlarning ishlatilmagan qismi.

**38.** 20 foiz darajasidagi kreditni qayta hisoblash omili qo'llanadigan balansdan tashqari hisobvaraqlar quyidagilardan iborat:

tovarlarni yetkazib berish bilan ta'minlangan hujjatli akkreditiv singari savdo bilan bog'liq qisqa muddatli yoki o'zini-o'zi tugatuvchi majburiyatlar;

boshlang'ich to'lov muddati bir yil va undan kam bo'lgan kredit liniyasi yoki shunga o'xhash kelishuv singari kredit berishga doir majburiatlarning ishlatilmagan qismi.

**39.** 10 foiz darajasidagi kreditni qayta hisoblash omili qo'llanadigan balansdan tashqari hisobvaraqlarga bank tomonidan shartnomaga muvofiq qarz oluvchini oldindan xabardor qilmasdan, istalgan vaqt va so'zsiz bekor qilishi mumkin bo'lgan chaqirib olinuvchi majburiyatlar kiradi.

## **5-§ Hosilaviy instrumentlar**

**40.** Kapital monandligi hisob-kitobi maqsadlarida hosilaviy instrumentlar, shu jumladan fyuchers, forward, svop, opson va shunga o'xhash shartnomalar bo'yicha kredit tavakkalchiligi miqdori mazkur instrumentlarning nominal qiymatini quyidagi jadvalga muvofiq kreditni qayta hisoblash omiliga ko'paytirish orqali aniqlanadi:

|                              |   |
|------------------------------|---|
| <b>To'lov<br/>muddatlari</b> | <b>Hosilaviy instrumentlar bazaviy aktivlaridan kelib chiqib kreditni qayta<br/>hisoblash omillari (foizda)</b> |
|------------------------------|---|

|                          | Foiz stavkasi | Valyuta almashuv kurslari va oltin qiymati | Aksiya | Qimmatbaho metallar (oltindan tashqari) | Boshqa qimmatliklar |
|--------------------------|---------------|--|--------|---|---------------------|
| Bir yilgacha             | 0,5           | 2,0  | 6,0    | 7,0                                     | 10,0                |
| Bir yildan besh yilgacha | 1,0           | 5,0  | 8,0    | 7,0                                     | 12,0                |
| Besh yildan ko'p         | 1,5           | 8,0  | 10,0   | 8,0                                     | 15,0                |

41. Kreditni qayta hisoblash omili miqdori hosilaviy instrument tavsifi va barcha instrumentlar bo'yicha qolgan qoplash muddatiga bog'liq, boshlang'ich qoplash muddati qo'llaniladigan valyutaviy shartnomalar va oltin bundan mustasno. Yuqoridagi usul bo'yicha hisoblangan ekvivalentlarga qarzdor turi, kafolat tabiatini va ta'minotiga qarab balans vositalari singari tavakkalchilik qo'llaniladi.

#### 6-§        Ta'minlangan obligatsiyalar

42. Kapital monandligi hisob-kitobi maqsadlarida mazkur paragrafda belgilangan talablarga javob beruvchi ta'minlangan obligatsiyalar bo'yicha kredit tavakkalchiligi ushbu obligatsiyalarning nominal qiymati va ular bo'yicha hisoblangan foiz (kupon) to'lovlari mazkur Nizomning 6 va 7-ilovalarida belgilangan kredit tavakkalchiligi darajalariga tegishliliqi bo'yicha ko'paytirish orqali aniqlanadi.

43. Mazkur Nizom maqsadlarida ta'minlangan obligatsiyalarni ta'minlaydigan maxsus ajratilgan aktivlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

O'zbekiston Respublikasi Hukumati va Markaziy bank, xorijiy davlatlarning hukumatlari va markaziy banklari, shuningdek davlat sektori tashkilotlari hamda xalqaro moliya tashkilotlariga nisbatan talablar va (yoki) kafolatlangan bank aktivlari;

kreditning garovga nisbati ko'rsatkichi 80 foiz va undan past tavakkalchilik darajasiga ega bo'lgan turar-joy ko'chmas mulkini xarid qilish uchun berilgan ipoteka kreditlari;

kapital monandligi hisob-kitoblarida 30 foiz yoki undan past tavakkalchilik darajasiga ega banklarga nisbatan talablar va (yoki) ular tomonidan kafolatlangan aktivlar. Bunda, mazkur banklarga nisbatan talablar va (yoki) ular tomonidan kafolatlangan aktivlar summasi emitent tomonidan chiqarilgan ta'minlangan obligatsiyalar bo'yicha maxsus ajratilgan aktivlar jami miqdorining 15 foizidan oshmasligi zarur.

**44.** Maxsus ajratilgan aktivlarning ta'minlangan obligatsiyalar nominal qiymatiga nisbati kamida 110 foizni tashkil etishi lozim.

**45.** Mazkur Nizomning 43-bandи uchinchi xatboshisida belgilangan ipoteka kreditlari quyidagi talablarga javob berishi lozim:

ipoteka narsasi qurilishi tugallangan va qonunchilikka muvofiq foydalanishga topshirilgan bo'lishi;

qarz oluvchi o'z majburiyatlarini bajarmagan hollarda, shartnoma va (yoki) o'zaro kelishuvda kreditor tomonidan ipoteka narsasini amalda realizatsiya qilish muddatlariga doir hech qanday cheklovlar bo'lmasligi;

qarz oluvchi o'z majburiyatlarini bajarmagan hollarda kreditor talabi dastlabki navbatda qondirilishi;

ipoteka narsasi O'zbekiston Respublikasining "Baholash faoliyati to'g'risida"gi Qonuni hamda boshqa qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda baholangan bo'lishi;

ipoteka narsasining qiymati qarz oluvchining moliyaviy holatiga bog'liq bo'lmasligi;

tegishli tartibda hujjatlashtirilishi va barcha tomonlar uchun majburiy hisoblanishi.

**46.** Bank ta'minlangan obligatsiyalarga investitsiya kiritgan taqdirda, emitentdan quyidagi ma'lumotlarni har olti oyda kamida bir marotaba olishi lozim:

ta'minlangan obligatsiyalar hamda ularni ta'minlaydigan maxsus ajratilgan aktivlar qiymati;

maxsus ajratilgan aktivlarning hudud jihatidan taqsimoti, turlari va foiz stavkalari;

ta'minlangan obligatsiyalar hamda ularni ta'minlaydigan maxsus ajratilgan aktivlarning so'ndirish muddatlari kesimida taqsimoti;

muammoli kreditlar ulushi.

#### **4-bob. Bozor tavakkalchiligi hisob-kitobi**

##### **1-§. Hisob-kitobning umumiy qoidalari**

47. Bankda (bundan mikromoliya banki mustasno) bozor tavakkalchiligi valyuta, foiz va qimmatli qog'ozlar tavakkalchiliklarini o'z ichiga oladi va quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$BT = 12,5 \times (FT \times w_{ft} + VT \times w_{vt} + FBT \times w_{fbt})$$

bunda:

BT – bozor tavakkalchiligi miqdori;

FT – qimmatli qog'ozlar, shu jumladan qat'iy belgilangan daromad keltiruvchi moliyaviy instrumentlar hamda hosilaviy instrumentlar qiymatiga ta'sir ko'rsatuvchi bozor foiz stavkalaridagi kutilmagan o'zgarishlar tufayli bankning savdo portfelida yuzaga keluvchi foiz tavakkalchiligi (bundan buyon matnda foiz tavakkalchiligi deb yuritiladi) summasi;

VT – bank aktivlari, majburiyatlar va balansdan tashqari moddalari qiymatiga ta'sir o'tkazuvchi xorijiy valyuta kurslari tebranishi oqibatida yuzaga keluvchi valyuta tavakkalchiligi (bundan buyon matnda valyuta tavakkalchiligi deb yuritiladi) summasi;

FBT – aksiyalarning va bazaviy aktivi aksiya bo'lgan hosilaviy instrumentlarning joriy (haqqoniyligi) bahosi emitentning faoliyati yoki qimmatli qog'ozlar bozoridagi tebranishlar natijasida o'zgarishi tufayli yuzaga keluvchi fond bozori tavakkalchiligi (bundan buyon matnda fond bozori tavakkalchiligi deb yuritiladi) summasi;

$w_{ft}$  – foiz tavakkalchiligin hisobga olish omili. Mazkur omil bank savdo portfelidagi qimmatli qog'ozlar, shu jumladan qat'iy belgilangan daromad keltiruvchi boshqa moliyaviy instrumentlar hamda hosilaviy instrumentlar summasi bank regulyativ kapitalining 20 foiziga teng yoki ko'proq bo'lsa 1,3 ga, aks holda 0 ga teng bo'ladi;

$w_{vt}$  – valyuta tavakkalchiligin hisobga olish omili. Mazkur omil 1,2 ga teng bo'ladi;

w<sub>fbt</sub> – fond bozori tavakkalchilagini hisobga olish omili. Mazkur omil aksiyalar va bazaviy aktivi aksiya bo'lgan hosilaviy instrumentlar summasi bank regulyativ kapitalining 20 foiziga teng yoki ko'proq bo'lsa 3,5 ga, aks holda 0 ga teng bo'ladi.

**48.** Bankning savdo portfeliga kiritilgan moliyaviy instrumentlari quyidagi talablarga javob berishi lozim:

oldi-sotdiga yoki xedjirlanishiga hech qanday to'siqlarning mavjud emasligi;

xedjirlash va (yoki) qisqa muddatda sotish orqali narxlaridagi tebranishlardan foyda olish maqsadida olinishi, mazkur maqsad tegishli tartibda hujjatlashtirilgan bo'lishi;

haqqoniy qiymati ishonchli baholash usullarini qo'llagan holda muntazam ravishda qayta baholanishi;

haqqoniy qiymatini shakllantiruvchi likvid bozorga ega bo'lishi.

**49.** Foiz va fond bozori tavakkalchilagini aniqlash maqsadida:

bankka tegishli bo'lgan va (yoki bank tomonidan sotib olingan, shuningdek bozor bahosi, daromadliligi va (yoki) haqqoniy qiymati o'sishi natijasida bank uchun foyda keltiradigan moliyaviy instrumentlar summasi uzun pozitsiya;

bank tomonidan sotilgan, biroq bankka tegishli bo'limgan, shu jumladan qarzga olingan (qoplanmagan qisqa sotuv operatsiyasi), shuningdek bozor bahosi, daromadliligi va (yoki) haqqoniy qiymati pasayishi natijasida bank uchun foyda keltiradigan moliyaviy instrumentlar summasi qisqa pozitsiya hisoblanadi.

**50.** Bozor tavakkalchilagini hisob-kitob qilish maqsadida quyidagi talablarga javob beruvchi moliyaviy instrumentlar bir turdag'i hisoblanadi:

bitta emitent tomonidan chiqarilgan;

teng darajadagi daromadlilikka ega yoki daromadliligidagi farq 10 bazis punktdan katta bo'limgan;

bitta valyutada ifodalangan;

so'ndirish muddati bir xil bo'lgan.

51. Moliyaviy instrument bo'yicha sof pozitsiya (netting) quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$SP_i = UP_i - QP_i$$

bunda:

$SP_i$  – bir turdagи “i” moliyaviy instrumentlar bo'yicha sof pozitsiya miqdori;

$UP_i$  – bir turdagи “i” moliyaviy instrumentlar bo'yicha jami uzun pozitsiyalar (balansdagi aktivlar, balansdan tashqari hisobvaraqlar) miqdori;

$QP_i$  – bir turdagи “i” moliyaviy instrumentlar bo'yicha jami qisqa pozitsiyalar (balansdagi aktivlar, balansdan tashqari hisobvaraqlar) miqdori.

Bir turdagи moliyaviy instrumentlar bo'yicha jami uzun pozitsiyalar miqdori jami qisqa pozitsiyalar miqdoridan:

katta bo'lsa – sof uzun pozitsiya;

kichik bo'lsa – sof qisqa pozitsiya hisoblanadi.

## **2-§. Foiz tavakkalchiligi hisob-kitobi**

52. Mazkur Nizomning 53-bandida belgilangan moliyaviy instrumentlar summasi bank regulyativ kapitalining 20 foiziga teng yoki undan ko'proq bo'lsa, bank tomonidan foiz tavakkalchiligi hisoblanishi lozim.

53. Foiz tavakkalchiligini hisoblashda savdo portfeliga kiritilgan quyidagi moliyaviy instrumentlar inobatga olinadi:

davlat qimmatli qog'ozlari;

xorijiy davlatlarning hukumatlari va markaziy banklari, davlat sektori tashkilotlari, xalqaro moliya tashkilotlari hamda boshqa emitentlar tomonidan chiqarilgan qimmatli qog'ozlar;

oddiy aksiyalarga konvertatsiya qilinmaydigan obligatsiyalar;

depozit sertifikatlari;

dividend miqdori qat'iy belgilangan va oddiy aksiyalarga konvertatsiya qilinmaydigan imtiyozli aksiyalar;

REPO bitimlari bo'yicha sotilgan yoki sotib olingan qimmatli qog'ozlar;

qarz munosabatlarini tasdiqlovchi boshqa qimmatli qog'ozlar;

bazaviy aktivni qarz qimmatli qog'ozlari bo'lgan hosilaviy instrumentlar.

54. Mazkur Nizomning 53-bandida keltirilgan moliyaviy instrumentlar bank portfeliga kiritilgan bo'lsa, shu jumladan muddati tugaguniga qadar bank balansi yoki balansdan tashqari hisobvaraqlarida saqlansa, mazkur moliyaviy instrumentlar bo'yicha foiz tavakkalchiligi hisoblanmaydi.

55. Foiz tavakkalchiligining jami miqdori quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$FT = MFT + UFT$$

bunda:

FT – foiz tavakkalchiligi jami miqdori;

MFT – moliyaviy instrumentlar emitenti, muddatlari va valyutasi bilan bog'liq omillar natijasida ularning haqqoniy qiymatidagi kutilmagan o'zgarishlar tufayli yuzaga keluvchi maxsus foiz tavakkalchiligi (bundan buyon matnda maxsus foiz tavakkalchiligi deb yuritiladi) miqdori;

UFT – moliyaviy instrumentlarning bozor foiz stavkalari o'zgarishi natijasida ularning haqqoniy qiymatidagi kutilmagan o'zgarishlar tufayli yuzaga keluvchi umumiyl foiz tavakkalchiligi (bundan buyon matnda umumiyl foiz tavakkalchiligi deb yuritiladi) miqdori.

56. Maxsus foiz tavakkalchiligi quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$MFT = \sum_{i=1}^n |SP_i| \times k_i$$

bunda:

MFT – maxsus foiz tavakkalchiligining jami miqdori;

$SP_i$  – "i" moliyaviy instrument bo'yicha sof pozitsiya miqdori;

$k_i$  – "i" moliyaviy instrument bo'yicha mazkur Nizomning 8-ilovasida belgilangan tavakkalchilik darajalari miqdori.

Hosilaviy instrumentlar maxsus foiz tavakkalchiligi hisob-kitobiga kiritilmaydi.

57. Umumiy foiz tavakkalchiligi miqdorini aniqlash maqsadida moliyaviy instrumentlar bo'yicha sof pozitsiyalar quyidagi talablarni inobatga olgan holda mazkur Nizomning 9-ilovasiga muvofiq katta va kichik guruhlarga ajratiladi:

foiz (kupon) stavkasi qat'iy belgilangan moliyaviy instrumentlar – so'ndirish sanasigacha qolgan muddat asosida;

foiz (kupon) stavkasi o'zgaruvchan moliyaviy instrumentlar – foiz (kupon) stavkasini navbatdagi qayta ko'rib chiqish sanasigacha qolgan muddat asosida;

REPO bitimlari asosida sotilgan moliyaviy instrumentlar – so'ndirish sanasigacha qolgan muddat asosida;

hosilaviy instrumentlar – so'ndirish sanasigacha qolgan muddat asosida.

58. Umumiy foiz tavakkalchiligi moliyaviy instrumentlar valyutasidan kelib chiqib alohida hisoblanishi lozim.

59. Umumiy foiz tavakkalchiligini hisoblash maqsadlarida tegishli guruh ichida:

ham uzun, ham qisqa pozitsiyalar bo'lsa, mazkur guruh bo'yicha yopiq pozitsiya uzun pozitsiyalar jami miqdori va qisqa pozitsiyalar jami miqdori mutlaq qiymatlarining kichigiga;

uzun yoki qisqa pozitsiyalardan bittasi bo'lsa yoki pozitsiyalar bo'lmasa, mazkur guruh bo'yicha yopiq pozitsiya 0 ga teng bo'ladi.

60. Umumiy foiz tavakkalchiligi quyidagilarning yig'indisidan iborat:

barcha kichik guruhlar bo'yicha yopiq pozitsiyalarning jami miqdori;

barcha kichik guruhlar bo'yicha ochiq pozitsiyalarning jami miqdori;

1-katta guruh bo'yicha yopiq pozitsiya miqdori;

2-katta guruh bo'yicha yopiq pozitsiya miqdori;

3-katta guruh bo'yicha yopiq pozitsiya miqdori;

1 va 2-katta guruh bo'yicha yopiq pozitsiya miqdori;

2 va 3-katta guruh bo'yicha yopiq pozitsiya miqdori;

1 va 3-katta guruh bo'yicha yopiq pozitsiya miqdori.

61. Kichik guruh bo'yicha yopiq pozitsiya quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$\text{KichGYP}_m = w_m \times \min(|\sum_{i=1}^n UP_i|, |\sum_{i=1}^n QP_i|) \times 0,1$$

bunda:

$w_m$  – “m” kichik guruh bo'yicha yopiq pozitsiya miqdori;

$|\sum_{i=1}^n UP_i|$  – “m” kichik guruhdagi uzun pozitsiyalar jami miqdori (mutlaq qiymat);

$|\sum_{i=1}^n QP_i|$  - “m” kichik guruhdagi qisqa pozitsiyalar jami miqdori (mutlaq qiymat);

$w_m$  – ushbu Nizomning 9-ilovasiga muvofiq “m” kichik guruh omili.

62. Kichik guruh bo'yicha ochiq (sof uzun yoki sof qisqa) pozitsiya miqdori quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$\text{KichGSP}_m = w_m \times (\sum_{i=1}^n UP_i - \sum_{i=1}^n QP_i)$$

bunda:

$w_m$  – “m” kichik guruh bo'yicha sof pozitsiya miqdori;

$\sum_{i=1}^n UP_i$  – “m” kichik guruhdagi uzun pozitsiyalar jami miqdori;

$\sum_{i=1}^n QP_i$  – “m” kichik guruhdagi qisqa pozitsiyalarning jami miqdori;

$w_m$  – ushbu Nizomning 9-ilovasiga muvofiq “m” kichik guruh omili.

63. Bitta katta guruh bo'yicha yopiq pozitsiya miqdori quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$\text{KatGYP}_k = w_k \times \min(|\sum_{i=1}^n \text{KichGSUP}_i|, |\sum_{i=1}^n \text{KichGSQP}_i|)$$

bunda:

$\text{KatGYP}_k$  – “k” katta guruh bo'yicha yopiq pozitsiya miqdori;  
 $|\sum_{i=1}^n \text{KichGSUP}_i|$  – “k” katta guruhdagi kichik guruhlar bo'yicha sof uzun pozitsiyalarning jami miqdori (mutlaq qiymat);

$|\sum_{i=1}^n \text{KichGSQP}_i|$  – “k” katta guruhdagi kichik guruhlar bo'yicha sof qisqa pozitsiyalarning jami miqdori (mutlaq qiymat);

$w_k$  – “k” katta guruh omili. Mazkur omil ushbu Nizomning 9-ilovasiga muvofiq:

1-katta guruh bo'yicha – 0,4 ga;

2-katta guruh bo'yicha – 0,3 ga;

3-katta guruh bo'yicha – 0,3 ga teng bo'ladi.

64. Bitta katta guruh bo'yicha sof uzun yoki qisqa pozitsiya miqdori quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$\text{KatGSP}_k = (\sum_{i=1}^n \text{KichGSUP}_i - \sum_{i=1}^n \text{KichGSQP}_i)$$

bunda:

$\text{KatGSP}_k$  – “k” katta guruh bo'yicha sof pozitsiya miqdori;

$\sum_{i=1}^n \text{KichGSUP}_i$  – “k” katta guruhdagi kichik guruhlar bo'yicha sof uzun pozitsiyalarning jami miqdori;

$\sum_{i=1}^n \text{KichGSQP}_i$  – “k” katta guruhdagi kichik guruhlar bo'yicha sof qisqa pozitsiyalarning jami miqdori.

65. Ikkita katta guruh bo'yicha yopiq pozitsiya miqdori quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$\text{KatGYP}_{h,j} = w_{h,j} \times \min(|\text{KatGSUP}_h|, |\text{KatGSQP}_j|)$$

$\text{KatGYP}_{h,j}$  – "h" va "j" katta guruh bo'yicha yopiq pozitsiya miqdori;

$|\text{KatGSUP}_h|$  – "h" katta guruh bo'yicha sof uzun pozitsiya miqdori (mutlaq miqdor);

$|\text{KatGSQP}_j|$  – "j" katta guruh bo'yicha sof qisqa pozitsiya miqdori (mutlaq miqdor);

$w_{h,j}$  – "h" va "j" katta guruh omili. Mazkur omil ushbu Nizom 9-ilovasiga muvofiq:

1 va 2 katta guruhlar bo'yicha  $w_{1,2} = 0,4$  ga;

2 va 3 katta guruhlar bo'yicha  $w_{2,3} = 0,4$  ga;

1 va 3 katta guruhlar bo'yicha  $w_{1,3} = 1$  ga teng bo'ladi.

### **3-§. Valyuta tavakkalchiligi hisob-kitobi**

66. Valyuta tavakkalchiligi miqdori quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$VT = OVP \times 0,08$$

bunda:

$VT$  – valyuta tavakkalchiligi miqdori;

$OVP$  – ochiq valyuta pozitsiyalarining jami miqdori.

67. Bank ochiq valyuta pozitsiyalarining jami miqdorini hisoblashda xorijiy valyutalarning uzun yoki qisqa pozitsiyalar yig'indisi mutlaq qiymatlarining eng kattasi olinadi.

68. Ochiq valyuta pozitsiyalarining jami miqdori Ochiq valyuta pozitsiyasini yuritish qoidalariga (ro'yxat raqami 3301, 2021-yil 7-may) muvofiq hisoblanadi.

### **4-§. Fond bozori tavakkalchiligi hisob-kitobi**

69. Mazkur Nizomning 70-bandida belgilangan moliyaviy instrumentlar summasi bank reguliyativ kapitalining 20 foiziga teng yoki undan ko'proq bo'lsa, bank tomonidan fond bozori tavakkalchiligi hisoblanishi lozim.

70. Fond bozori tavakkalchiliginin hisoblashda savdo portfeliga kiritilgan quyidagi moliyaviy instrumentlar inobatga olinadi:

aksiyalar (dividend miqdori qat'iy belgilangan va oddiy aksiyalarga konvertatsiya qilinmaydigan imtiyozli aksiyalar bundan mustasno);

yuridik shaxsning ustav kapitaliga egalik qilish huquqini beruvchi qimmatli qog'ozlar;

oddiy aksiyalarga konvertatsiya bo'lish sharti mavjud bo'lgan qimmatli qog'ozlar;

bazaviy aktivi aksiya bo'lgan hosilaviy instrumentlar;

REPO bitimlari bo'yicha sotib olingan aksiyalar.

71. Mazkur Nizomning 70-bandida keltirilgan moliyaviy instrumentlar bo'yicha quyidagi holatlarda fond bozori tavakkalchiligi hisoblanmaydi:

ular bank portfeliga kiritilgan bo'lsa;

ular mazkur Nizomning 19–21-bandlariga muvofiq bank reguliyativ kapitalidan chegirilsa.

72. Fond bozori tavakkalchiliginin hisob-kitob qilish maqsadida mazkur Nizomning 70-bandida keltirilgan moliyaviy instrumentlar O'zbekiston Respublikasi yoki xorijiy vakolatli davlat organlari tomonidan tartibga solinadigan kapital bozori vositalari savdosining tashkilotchilarida savdo qilinsa, mazkur moliyaviy instrumentlarning har biri bo'yicha ochiq (uzun yoki qisqa) pozitsiya aniqlanishi lozim.

73. Fond bozori tavakkalchiliginin hisob-kitob qilish maqsadida bir turdag'i, shu jumladan bitta emissiya doirasida chiqarilgan moliyaviy instrumentlar bo'yicha sof pozitsiya olinadi.

74. Fond bozori tavakkalchiligi quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$FBT = MT + UT$$

bunda:

FBT – fond bozori tavakkalchiligi miqdori;

MT – emitenti bilan bog'liq omillar tufayli mazkur moliyaviy instrument haqqoniy qiymatidagi kutilmagan o'zgarishlar natijasida yuzaga keluvchi fond bozori maxsus

tavakkalchiligi (bundan buyon matnda fond bozori maxsus tavakkalchiligi deb yuritiladi) miqdori;

UT – bozordagi foiz stavkalari o'zgarishi tufayli moliyaviy instrument haqqoniy qiyamatidagi kutilmagan o'zgarishlar natijasida yuzaga keluvchi fond bozori umumi tavakkalchiligi (bundan buyon matnda fond bozori umumi tavakkalchiligi deb yuritiladi) miqdori.

**75. Fond bozori tavakkalchiligini hisob-kitob qilish maqsadida:**

bazaviy aktivi aksiya bo'lgan fyuchers va forward bitimlari – mazkur bitimlarning bozor narxi asosida;

bazaviy aktivi aksiya bo'yicha indekslar bo'lgan fyuchers bitimlari – mazkur indeks tarkibiga kiritilgan aksiyalarning joriy bozor narxi asosida;

bazaviy aktivi aksiyalar yoki aksiya bo'yicha indekslar bo'lgan svop bitimlari – uzun va qisqa pozitsiyalar o'rtaqidagi farq asosida;

bazaviy aktivi aksiyalar yoki aksiya bo'yicha indekslar bo'lgan opsiyon bitimlari – mazkur bitimlarning bozor narxi asosida hisobga olinadi.

**76. Fond bozori maxsus tavakkalchiligi quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:**

$$MT = (|\sum_{i=1}^n UP_i| + |\sum_{i=1}^n QP_i|) \times 0,08$$

bunda:

MT – fond bozori maxsus tavakkalchiligi miqdori;

$|\sum_{i=1}^n UP_i|$  – sof uzun pozitsiyalar jami miqdori (mutlaq qiymat);

$|\sum_{i=1}^n QP_i|$  – sof qisqa pozitsiyalar jami miqdori (mutlaq qiymat).

**77. Fond bozori umumi tavakkalchiligi quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:**

$$UT = (\sum_{i=1}^n UP_i - \sum_{i=1}^n QP_i) \times 0,08$$

bunda:

UT – fond bozori umumiy tavakkalchiligi miqdori;

$|\sum_{i=1}^n UP_i|$  – sof uzun pozitsiyalar jami miqdori (mutlaq qiymat);

$|\sum_{i=1}^n QP_i|$  – sof qisqa pozitsiyalar jami miqdori (mutlaq qiymat).

#### **5-§. Mikromoliya bankida bozor tavakkalchiligi hisob-kitobi**

78. Mikromoliya bankida bozor tavakkalchiligi quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$BT = OVP \times 0,08$$

Bunda:

BT – bozor tavakkalchiligi miqdori;

OVP – ochiq valyuta pozitsiyalarining jami miqdorining 10 foizi.

79. Mikromoliya banki ochiq valyuta pozitsiyalarining jami miqdorini hisoblashda xorijiy valyutalarning uzun yoki qisqa pozitsiyalar yig'indisi mutlaq qiymatlarining eng kattasi olinadi.

80. Ochiq valyuta pozitsiyalarining jami miqdori Ochiq valyuta pozitsiyasini yuritish qoidalariga (ro'yxat raqami 3301, 2021-yil 7-may) muvofiq hisoblanadi.

#### **5-bob. Operatsion tavakkalchilik hisob-kitobi**

##### **1-§. Bankda operatsion tavakkalchilik hisob-kitobi**

81. Bankda (bundan mikromoliya banki mustasno) operatsion tavakkalchilik quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$OT = 12,5 \times BIK \times IYM$$

bunda:

OT – operatsion tavakkalchilik miqdori;

BIK – biznes indikator komponenti miqdori;

IYM – ichki yo‘qotishlar multiplikatori miqdori.

82. Biznes indikator komponenti miqdorini aniqlash maqsadida bank biznes indikator miqdorini hisoblashi lozim. Bunda, biznes indikator miqdori quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$BI = SFDK + XK + MK$$

bunda:

BI – biznes indikator miqdori;

SFDK – sof foizli daromadlar va xarajatlar komponenti miqdori;

XK – xizmatlar komponenti miqdori;

MK – moliyaviy komponent miqdori.

Sof foizli daromadlar va xarajatlar komponenti, xizmatlar komponenti va moliyaviy komponent hisob-kitobida bankning mazkur Nizomning 10-ilovasida belgilangan daromadlari va xarajatlari, foizli daromad keltiruvchi aktivlari, shuningdek savdo hamda bank portfeli bo‘yicha sof foyda (zarar) qiymati inobatga olinadi.

83. Operatsion tavakkalchilik miqdorini aniqlash maqsadida oxirgi uch hisobot yili uchun ma’lumotlar hisobga olinadi.

Agar bank bank faoliyatini amalga oshirganiga uch yildan oshmagan bo‘lsa, oxirgi bir va (yoki) ikki hisobot yili uchun ma’lumotlar hisobga olinadi.

Bank faoliyatini amalga oshirganiga bir yildan oshmagan banklar operatsion tavakkalchilikni hisoblamasligi mumkin.

84. Sof foizli daromadlar va xarajatlar komponenti miqdori quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$SFDK = \text{Min} \left\{ \frac{\sum_{t=1}^n (|FD - FX|)_t}{n}, 2,25\% \times \frac{\sum_{t=1}^n AFD_t}{n} \right\} + \frac{\sum_{t=1}^n DD_t}{n}$$

bunda:

SFDK – sof foizli daromadlar va xarajatlar komponenti miqdori;

$(|FD - FX|)_t$  – “ $t$ ” hisobot yili uchun bankning foizli daromadlari va xarajatlari o‘rtasidagi farq miqdori (mutlaq qiymati);

$AFD_t$  – “ $t$ ” hisobot yili oxirgi sanasiga bankning foizli daromad keltiruvchi aktivlari jami qiymati;

$DD_t$  – “ $t$ ” hisobot yili uchun dividend ko‘rinishidagi daromadlar;

$n$  – hisob-kitobda olinuvchi yillar soni.

85. Foizli daromad keltiruvchi aktivlarga quyidagilar kiradi:

bank tomonidan berilgan kreditlar va lizing shartnomalari;

bankning Markaziy bank va boshqa banklardagi foizli daromad keltiruvchi vakillik hisobvaraqlari va depozitlar;

foizli daromad keltiruvchi qimmatli qog‘ozlar va hosilaviy instrumentlar.

86. Xizmatlar komponenti quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$XK = \max \left\{ \frac{\sum_{t=1}^n KD_t}{n}; \frac{\sum_{t=1}^n KX_t}{n} \right\} + \max \left\{ \frac{\sum_{t=1}^n BOD_t}{n}; \frac{\sum_{t=1}^n BOX_t}{n} \right\}$$

bunda:

$KD_t$  – “ $t$ ” hisobot yili uchun foizsiz daromadlar;

$KX_t$  – “ $t$ ” hisobot yili uchun foizsiz xarajatlar;

$BOD_t$  – “ $t$ ” hisobot yili uchun boshqa operatsion daromadlar;

$BOX_t$  – “ $t$ ” hisobot yili uchun boshqa operatsion xarajatlar;

$n$  – hisob-kitobda olinuvchi yillar soni.

87. Moliyaviy komponent quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$MK = \frac{\sum_{t=1}^n |FSP|_t}{n} + \frac{\sum_{t=1}^n |FBP|_t}{n}$$

bunda:

$|FSP|_t$  – “t” hisobot yili uchun savdo portfeli bo‘yicha sof foyda (zarar) miqdori (mutlaq qiymat);

$|FBP|_t$  – “t” hisobot yili uchun bank portfeli bo‘yicha sof foyda (zarar) miqdori (mutlaq qiymat);

n – hisob-kitobda olinuvchi yillar soni.

88. Bankning biznes indikator miqdori 10 trln. so‘mdan oshmagan bo‘lsa, biznes indikator komponenti (BIK) quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$BIK = BI \times 0,12$$

89. Bank biznes indikator miqdori 10 trln. so‘m va undan ko‘p, biroq 300 trln. so‘mdan oshmagan bo‘lsa, biznes indikator komponenti (BIK) quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$BIK = 1,2 \text{ trln. so‘m} + (BI - 10 \text{ trln. sum}) \times 0,15$$

90. Bank biznes indikator miqdori 300 trln. so‘m va undan ko‘p bo‘lsa, biznes indikator komponenti (BIK) quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$BIK = 44,7 \text{ trln. so‘m} + (BI - 300 \text{ trln. so‘m}) \times 0,18$$

91. Quyidagi xarajatlar biznes indikator hisob-kitobiga kiritilmaydi:

boshqa foizsiz xarajatlar, shu jumladan bank asosiy vositalarini sotish yoki dispozitsiya qilishdan ko‘rilgan zararlar;

bank xizmatchilarining ish haqi va ular uchun qilingan boshqa xarajatlar;

ijara va ta’midot;

xizmat safari va transport xarajatlari;

ma'muriy xarajatlar;

reprezentatsiya va xayriya;

eskirish xarajatlari, bundan operatsion ijaraga berilgan asosiy vositalar eskirishi mustasno;

sug'urta xarajatlari, shu jumladan bank tomonidan to'langan sug'urta mukofotlari (badallari);

soliq, shu jumladan foyda solig'i xarajatlari;

jarima va penyalar.

gudvill qiymatidagi o'zgarishlar.

92. Bank ichki yo'qotishlar multiplikatori miqdori quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$IYM = \ln(\exp(1) - 1 + \left(\frac{YK}{BIK}\right)^{0,8})$$

bunda:

IYM – ichki yo'qotishlar komponenti miqdori;

BIK – biznes indikator komponenti miqdori;

YK – yo'qotishlar komponenti miqdori.

93. Yo'qotishlar komponenti miqdori quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$YK = OY \times 15$$

bunda:

OY – bankning operatsion tavakkalchilik holatlari natijasida yuzaga kelgan o'rtacha yillik zararlari (yo'qotishlar) miqdori.

94. Ichki yo'qotishlar multiplikatori miqdori 2031-yil 1-yanvardan boshlab hisob-kitob qilinishi lozim, bundan mazkur Nizomning 95-bandida belgilangan holatlar mustasno.

2031-yil 1-yanvarga qadar operatsion tavakkalchilik hisob-kitobi maqsadlarida ichki yo'qotishlar multiplikatori miqdori 1 deb olinadi.

95. Quyidagi holatlarda ichki yo'qotishlar multiplikatori miqdori hisoblanmaydi va u operatsion tavakkalchilik hisob-kitobi maqsadlarida 1 deb olinadi:

bankning biznes indikatori miqdori 10 trln. so'mdan oshmagan bo'lsa;

bank bank faoliyatini amalga oshirganiga besh yildan oshmagan bo'lsa.

96. Ichki yo'qotishlar komponenti miqdorini aniqlash maqsadida bank Banklar va banklar guruhlarining tavakkalchiliklarni boshqarish tizimiga doir talablar to'g'risidagi nizomning (ro'yxat raqami 3427, 2023-yil 18-aprel) 10-bobi talablariga muvofiq ichki operatsion tavakkalchilik holatlari bo'yicha ma'lumotlar bazasini shakllantirishi lozim.

## **2-§. Mikromoliya bankida operatsion tavakkalchilik hisob-kitobi**

97. Mikromoliya bankida operatsion tavakkalchilik quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$OT = 12,5 \times O'D$$

bunda:

OT – operatsion tavakkalchilik miqdori;

O'D – oxirgi uch yildagi yalpi daromad o'rtacha summasining 15 foizi.

98. Mikromoliya banki yalpi daromadi quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$\text{Yalpi daromad} = (\text{FD} - \text{FX}) + (\text{KD} - \text{KX})$$

Bunda:

FD – foizli daromadlar miqdori;

FX – foizli xarajatlar miqdori;

KD – foizsiz daromadlar miqdori;

KX – foizsiz xarajatlar miqdori.

Agar yalpi daromad qaysidir yilda nolga teng yoki salbiy ko'rnishda bo'lganda, o'rtacha ko'rsatkichni hisoblashda u maxrajdan va suratdan chiqarib tashlanishi lozim.

## **6-bob. Kapitalning monandlik koeffitsiyentlari**

### **1-§. Kapitalning monandlik koeffitsiyentlari hamda ularning hisoblanishi**

99. Banklar (bundan mikromoliya banklari mustasno) uchun kapitalning monandlik koeffitsiyentlariga quyidagilar kiradi:

I darajali asosiy kapitalning monandlik koeffitsiyenti;

I darajali kapitalning monandlik koeffitsiyenti;

regulyativ kapitalning monandlik koeffitsiyenti;

konservatsion kapital buferi koeffitsiyenti;

kontrsiklik kapital buferi koeffitsiyenti;

Markaziy bank tomonidan aniqlangan tizimli ahamiyatga molik banklar uchun tizimli kapital buferi koeffitsiyenti.

100. Mikromoliya banklari uchun kapitalning monandlik koeffitsiyentlariga quyidagilar kiradi:

I darajali asosiy kapitalning monandlik koeffitsiyenti;

I darajali kapitalning monandlik koeffitsiyenti;

regulyativ kapitalning monandlik koeffitsiyenti.

101. Tavakkalchilikni hisobga olgan holdagi aktivlarning jami miqdori quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$\text{TAUS} = \text{KT} + \text{OT} + \text{BT}$$

bunda:

TAUS – tavakkalchilikni hisobga olgan holdagi aktivlarning umumiy summasi;

KT – kredit tavakkalchiliklari miqdori;

OT – operatsion tavakkalchiliklar miqdori;

BT – bozor tavakkalchiliklari miqdori.

102. I darajali asosiy kapitalning monandlik koeffitsiyenti quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$K1 = \frac{1DAK}{TAUS}$$

bunda:

K1 – I darajali asosiy kapitalning monandlik koeffitsiyenti;

TAUS – tavakkalchilikni hisobga olgan holdagi aktivlarning umumiy summasi;

1DAK – I darajali asosiy kapital miqdori.

103. I darajali kapitalning monandlik koeffitsiyenti quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$K2 = \frac{1DK}{TAUS}$$

bunda:

K2 – I darajali kapitalning monandlik koeffitsiyenti;

TAUS – tavakkalchilikni hisobga olgan holdagi aktivlarning umumiy summasi;

1DK – I darajali kapital miqdori.

104. Regulyativ kapitalning monandlik koeffitsiyenti quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$K3 = \frac{RegK}{TAUS}$$

bunda:

K3 – reguliyativ kapitalning monandlik koeffitsiyenti;

TAUS – tavakkalchilikni hisobga olgan holdagi aktivlarning umumiy summasi;

RegK – reguliyativ kapital miqdori.

105. Banklar (bundan mikromoliya banklari mustasno) uchun kapital monandligi koeffitsiyentlari bo'yicha minimal talablar quyidagicha belgilanadi:

I darajali asosiy kapitalning monandlik koeffitsiyenti (K1) – 4,5 foizdan;

I darajali kapitalning monandlik koeffitsiyenti (K2) – 6 foizdan;

regulyativ kapitalning monandlik koeffitsiyenti (K3) – 8 foizdan kam bo'lmasligi lozim.

106. Mikromoliya banklari uchun kapital monandligi koeffitsiyenti bo'yicha minimal talablar quyidagicha belgilanadi:

I darajali asosiy kapitalning monandlik koeffitsiyenti (K1) – 8 foizdan;

I darajali kapitalning monandlik koeffitsiyenti (K2) – 10 foizdan;

regulyativ kapitalning monandlik koeffitsiyenti (K3) – 13 foizdan kam bo'lmasligi lozim.

107. Konservatsion kapital buferi koeffitsiyenti bankning tavakkalchilikni hisobga olgan holdagi aktivlarining 2,5 foizidan kam bo'lmasligi lozim.

108. Kontrsiklik kapital buferi koeffitsiyenti hisob-kitobi va uning minimal miqdori Markaziy bank tomonidan belgilanadi.

109. Markaziy bank tomonidan aniqlangan tizimli ahamiyatga molik banklar uchun kapital buferi koeffitsiyenti bankning tavakkalchilikni hisobga olgan holdagi aktivlarining 1 foizidan kam bo'lmasligi lozim.

110. Konservatsiya, kontrsiklik hamda tizimli ahamiyatga molik banklar uchun kapital buferlari I darajali asosiy kapital shartlariga muvofiq bo'lgan kapital elementlari hisobiga shakllantirilishi lozim.

111. Kapital monandligi koeffitsiyentlariga doir minimal talablarni bajarish maqsadida I darajali asosiy kapital elementlari reguliyativ kapital va kapital buferlarini quyidagi ustuvorlikda

shakllantirishi lozim:

- birinchi navbatda - I darajali asosiy kapital;
- ikkinchi navbatda - I darajali kapital;
- uchinchi navbatda – regulyativ kapital;
- to'rtinchi navbatda mazkur Nizomning 99-bandis beshinchi-yettinchi xatboshilarida belgilangan kapital buferlari.

112. Markaziy bank banklar, banklar guruhi va tizimli ahamiyatga molik banklar uchun mazkur bankka, tizimli ahamiyatga molik bankka va banklar guruhiga xos tavakkalchilik omillarining eng ko'p o'zgarishlari chog'ida yuzaga keladigan ehtimoldagi zararlarning o'rnini qoplash uchun kapitalning monandlik koeffitsiyentlariga qo'shimcha ustamalar belgilashga haqli.

113. Bank kapitalining monandlik koeffitsiyentlari mazkur Nizom bilan belgilangan talablardan pasaygan taqdirda, ushbu bankka nisbatan qonunchilikka muvofiq chora va sanksiyalar qo'llaniladi.

## **2-§. Kontrsiklik kapital buferi koeffitsiyenti hamda uning hisob-kitobi**

114. Kontrsiklik kapital buferi darajasini belgilashda Markaziy bank kredit tafovuti qiymatini, shuningdek mazkur Nizomning 117-bandida belgilangan qo'shimcha omillarni inobatga oladi.

Bunda, kredit tafovutini aniqlashda O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulotining nominal miqdori hamda banklar tomonidan xususiy sektorga berilgan kreditlar miqdori inobatga olinadi.

115. Kredit tafovuti qiymati quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$\text{kredit tafovuti}_t = \text{nisbat}_t - \text{trend}_t$$

bunda:

- kredit tafovuti<sub>t</sub> – “t” chorak uchun hisoblangan kredit tafovuti miqdori;
- nisbat<sub>t</sub> – banklar tomonidan xususiy sektorga berilgan kreditlarning nominal yalpi ichki mahsulotga nisbatining mazkur Nizomning 116-bandiga muvofiq “t” chorak uchun hisoblangan

qiymati;

$trend_t$  – banklar tomonidan xususiy sektorga berilgan kreditlarning nominal yalpi ichki mahsulotga nisbatining “Xodrik-Preskott” omilini (HP filter) qo’llash orqali (bunda, silliqlash parametri ( $\lambda$ ) 400 000 ga teng) “t” chorak uchun hisoblangan qiymati.

116. Xususiy sektorga berilgan kreditlarning nominal yalpi ichki mahsulotga nisbati quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$nisbat_t = \frac{kredit_t}{YalM_t + YalM_{t-1} + YalM_{t-2} + YalM_{t-3}}$$

bunda:

$kredit_t$  – banklar tomonidan xususiy sektorga berilgan kreditlarning “t” chorakdagi jami miqdori;

$YalM_t$  – O’zbekiston Respublikasi nominal yalpi ichki mahsulotining “t” chorakdagi miqdori.

117. Kontrsiklik kapital buferi darajasini belgilashda inobatga olinuvchi qo’shimcha omillarga O’zbekiston Respublikasining makroiqtisodiy ko’rsatkichlari, bank tizimi ko’rsatkichlari hamda boshqa ko’rsatkichlar kiradi.

Makroiqtisodiy ko’rsatkichlar kamida quyidagilarni o’z ichiga oladi:

kreditlarning yalpi ichki mahsulotga nisbatining o’sish sur’atlari;

uy-joy bozor narxlarining o’sish sur’atlari hamda ularning fundamental narxlardan tafovuti;

real yalpi ichki mahsulotning o’sish sur’atlari va ishlab chiqish tafovuti;

joriy hisob balansi saldosi (yalpi ichki mahsulotga nisbatan foizda).

Bank tizimi ko’rsatkichlari kamida quyidagilarni o’z ichiga oladi:

likvidlilik va kapitalning monandlik koeffitsiyentlari;

muammoli aktivlarning jami aktivlardagi ulushi;

banklarning daromadlilik ko'rsatkichlari;

qarz yuki ko'rsatkichi darajasi.

118. Kontrsiklik kapital buferi koeffitsiyenti Markaziy bank tomonidan bankning tavakkalchilikni hisobga olgan holdagi aktivlarining 2,5 foizigacha belgilanadi.

119. Kontrsiklik kapital buferi koeffitsiyenti Markaziy bank boshqaruvi tomonidan har olti oyda ko'rib chiqiladi. Kontrsiklik kapital buferi darajasini o'zgartirish yuzasidan qaror qabul qilingan taqdirda, uning darajasi 0,25 foiz banddan oshmagan miqdorda o'zgartirilishi (oshirilishi yoki kamaytirilishi) mumkin. Bunda, kontrsiklik kapital buferi koeffitsiyentini:

oshirish yuzasidan qaror u rasmiy e'lon qilingan kundan e'tiboran o'n ikki oydan keyin;

pasaytirish yuzasidan qaror u rasmiy e'lon qilingan kundan e'tiboran kuchga kiradi.

Kontrsiklik kapital buferi koeffitsiyentini o'zgartirish yuzasidan qaror Markaziy bankning rasmiy veb-saytida e'lon qilinadi.

### **3-§. Leveraj koeffitsiyenti va uning hisob-kitobi**

120. Banklar kapitalning monandlik koeffitsiyentlari bilan bir qatorda leveraj koeffitsiyentiga rioya etishlari kerak.

121. Leveraj koeffitsiyenti quyidagi formulaga muvofiq aniqlanadi:

$$\text{leveraj} = \frac{\text{1DK}}{\text{BA}}$$

bunda:

1DK – I darajali kapital miqdori;

BA – bank aktivlari va balansdan tashqari hisobvaraqlari yig'indisining miqdori.

122. Leveraj koeffitsiyentini aniqlash maqsadida bank aktivlari va balansdan tashqari hisobvaraqlariga quyidagilar kiritiladi:

balans aktivlari, bundan standart aktivlarga yaratiladigan zaxiralar, maxsus zaxiralar, shuningdek mazkur Nizomning 19–21-bandlarida belgilangan aktivlar chegiriladi;

balansdan tashqari hisobvaraqlar;

hosilaviy instrumentlar.

**123. Leveraj koeffitsiyentini aniqlash maqsadida:**

bank aktivlari va balansdan tashqari hisobvaraqlari tavakkalchilikka tortilmagan hamda ular bo'yicha ta'minot hisobga olinmagan qiymatda;

balansdan tashqari hisobvaraqlar mazkur Nizomning 3-bobi 4-paragrafiga muvofiq kreditni qayta hisoblash omiliga ko'paytirilgan qiymatda hisobga olinadi. Bunda, kelgusida balans aktivlarida aks etishi ehtimoli bo'lgan balansdan tashqari hisobvaraqlar ham hisobga olinishi lozim.

**124. Leveraj koeffitsiyentining eng kichik darajasi 3 foizdan kam bo'lmasligi lozim.**

**7-bob. Yakuniy qoidalar**

**125.** Markaziy bank banklardan ularning faoliyatiga xos tavakkalchilik, iqtisodiy shartsharoit va moliyaviy ahvoldidan kelib chiqib, kapital monandligining yanada yuqori koeffitsiyenti ta'minlanishini talab qilishi mumkin. Bunday tavakkalchiliklar muammoli kreditlarning katta hajmi, sof zararlar, aktivlarning yuqori darajada o'sishi, foiz stavkalari bo'yicha yuqori darajali tavakkalchilikning yuzaga kelishi yoki tavakkalchilikka asoslangan faoliyatga jalb qilinish kabilarni o'z ichiga oladi, biroq ular bilan cheklanib qolmaydi.

**126.** 2028-yil 1-yanvardan boshlab banklar guruhining bosh banki konsolidatsiyalashgan tartibda hisoblangan kapitalning monandlik koeffitsiyentlari hamda leveraj koeffitsiyenti to'g'risidagi ma'lumotlarni Markaziy bankka har olti oyda kamida bir marotaba taqdim etishi lozim.

**127.** Bank tomonidan moliyaviy yil natijalari bo'yicha va oraliq dividend to'lanayotgan davr uchun moliyaviy hisobotning to'g'riliqi haqida auditorlik xulosasi mavjud bo'lgan taqdirda hamda kapitalni oshirishga ajratmalar amalga oshirilgandan so'ng aksiyadorlariga dividendlar to'lanadi.

**128.** Bank kuzatuv kengashi har yili bankning kredit va investitsiya siyosatining asosiy yo'nalishlarini ishlab chiqish va tasdiqlash chog'ida foydadan kapitalni oshirishga yo'naltiriladigan ajratmalar miqdorini e'tiborga olishi lozim.

**129.** Kapitali mazkur Nizom talablariga muvofiq bo'lмаган banklar quyidagilarni o'z ichiga oluvchi kapitalga qo'yiladigan talablarning bajarilishini ta'minlash bo'yicha chora-

tadbirlar rejasini ishlab chiqishlari kerak:

bank kapitalini monandlik darajasigacha ko'tarish uchun zarur bo'lgan strategiya va xatti-harakatlar;

rejaning amal qilish davri mobaynida belgilanuvchi kapital cheklangan miqdorlari;

bankning faoliyatiga belgilangan cheklovlar ta'siri ostida reja bilan qamrab olinadigan davr uchun tadbirlar rejasi;

Markaziy bank talablariga muvofiq boshqa axborot.

130. Chora-tadbirlar rejasi ijro muddatlari ko'rsatilgan holda, kapitalning monandligiga qo'yiladigan talablarda nomuvofiqlik yuzaga kelgan va u bankning moliyaviy hisobotida aks ettirilgan paytdan boshlab 30 kun ichida Markaziy bankka ko'rib chiqish uchun taqdim etilishi kerak.

131. Mazkur Nizom talablarining buzilishida aybdor bo'lgan shaxslar qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda javobgar bo'ladilar.

Banklar kapitalining monandligiga  
qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga  
1-ILOVA

## **II darajali kapital tarkibiga kiritiluvchi kapital elementlari amortizatsiyasi**

| <b>Qoldiq yil</b> | <b>Qoldiq oy</b> | <b>Qoldiq, foizda</b> | <b>Oylik amortizatsiya miqdori</b> |
|-------------------|------------------|-----------------------|------------------------------------|
| 5                 | 60               | 100,00                | 1,67                               |
|                   | 59               | 98,33                 | 1,67                               |
|                   | 58               | 96,67                 | 1,67                               |
|                   | 57               | 95,00                 | 1,67                               |
|                   | 56               | 93,33                 | 1,67                               |

|   |    |       |      |
|---|----|-------|------|
|   | 55 | 91,67 | 1,67 |
|   | 54 | 90,00 | 1,67 |
|   | 53 | 88,33 | 1,67 |
|   | 52 | 86,67 | 1,67 |
|   | 51 | 85,00 | 1,67 |
|   | 50 | 83,33 | 1,67 |
|   | 49 | 81,67 | 1,67 |
| 4 | 48 | 80,00 | 1,67 |
|   | 47 | 78,33 | 1,67 |
|   | 46 | 76,67 | 1,67 |
|   | 45 | 75,00 | 1,67 |
|   | 44 | 73,33 | 1,67 |
|   | 43 | 71,67 | 1,67 |
|   | 42 | 70,00 | 1,67 |
|   | 41 | 68,33 | 1,67 |
|   | 40 | 66,67 | 1,67 |
|   | 39 | 65,00 | 1,67 |
|   | 38 | 63,33 | 1,67 |
|   | 37 | 61,67 | 1,67 |
|   | 36 | 60,00 | 1,67 |
|   | 35 | 58,33 | 1,67 |
|   | 34 | 56,67 | 1,67 |
|   | 33 | 55,00 | 1,67 |

|   |    |       |      |
|---|----|-------|------|
|   | 32 | 53,33 | 1,67 |
|   | 31 | 51,67 | 1,67 |
|   | 30 | 50,00 | 1,67 |
|   | 29 | 48,33 | 1,67 |
|   | 28 | 46,67 | 1,67 |
|   | 27 | 45,00 | 1,67 |
|   | 26 | 43,33 | 1,67 |
|   | 25 | 41,67 | 1,67 |
| 2 | 24 | 40,00 | 1,67 |
|   | 23 | 38,33 | 1,67 |
|   | 22 | 36,67 | 1,67 |
|   | 21 | 35,00 | 1,67 |
|   | 20 | 33,33 | 1,67 |
|   | 19 | 31,67 | 1,67 |
|   | 18 | 30,00 | 1,67 |
|   | 17 | 28,33 | 1,67 |
|   | 16 | 26,67 | 1,67 |
|   | 15 | 25,00 | 1,67 |
|   | 14 | 23,33 | 1,67 |
|   | 13 | 21,67 | 1,67 |
| 1 | 12 | 20,00 | 1,67 |
|   | 11 | 18,33 | 1,67 |
|   | 10 | 16,67 | 1,67 |

|   |       |      |
|---|-------|------|
| 9 | 15,00 | 1,67 |
| 8 | 13,33 | 1,67 |
| 7 | 11,67 | 1,67 |
| 6 | 10,00 | 1,67 |
| 5 | 8,33  | 1,67 |
| 4 | 6,67  | 1,67 |
| 3 | 5,00  | 1,67 |
| 2 | 3,33  | 1,67 |
| 1 | 1,67  | 1,67 |

Banklar kapitalining monandligiga  
qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga  
2-ILOVA

### **Bank aktivlarining bir qismi bo'yicha tavakkalchilik darajalari**

| T/r | Tavsifi  | Tavakkalchilik darajasi |
|-----|--|-------------------------|
| 1.  | Bankda va uning filiallarida naqd pul ko'rinishida saqlanayotgan milliy va chet el valyutasi (jumladan, bank omborlarida yoki O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki omborlarida saqlanayotgan tijorat banklariga tegishli oltin quymalar)  | 0%                      |
| 2.  | O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining vakillik va zaxira hisobvaraqlaridagi milliy valyutadagi mablag'lar  | 0%                      |
| 3.  | O'zbekiston Respublikasi Hukumati va Markaziy bankiga to'g'ridan-to'g'ri talablar va ular tomonidan chiqarilgan qimmatli qog'ozlar hamda ipotekani qayta moliyalashtirish tashkilotlari yoki ularning maxsus kompaniyalari tomonidan chiqarilgan ta'minlangan qarz munosabatlarini tasdiqlovchi qimmatli qog'ozlar | 0%                      |

|     |  |     |
|-----|--|-----|
| 4.  | Joriy bozor qiymatida baholangan va O'zbekiston Respublikasi Hukumati hamda Markaziy banki tomonidan chiqarilgan yoki kafolatlangan qimmatli qog'ozlar ko'rinishidagi garov bilan ta'minlangan yoki kafolatlangan aktivlar, ularning qismlari va balansdan tashqari majburiyatlar.   | 0%  |
| 5.  | <p>Xalqaro valyuta fondi va Jahon banki guruhi (Xalqaro tiklanish va taraqqiyot banki, Xalqaro moliya korporatsiyasi, Xalqaro investitsiyalarni kafolatlash agentligi, Xalqaro taraqqiyot assotsiatsiyasi) hamda Osiyo taraqqiyot banki, Osiyo infrastruktura investitsiya banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki, Yevropa investitsiya banki, Yevropa investitsiya jamg'armasi, Islom taraqqiyot banki va Yevropa Kengashining taraqqiyot bankiga nisbatan talablar, shu jumladan mazkur tashkilotlar:</p> <p>qimmatli qog'ozlariga qilingan investitsiyalar;</p> <p>qimmatli qog'ozlari bilan ta'minlangan yoki kafolatlangan bank aktivlari va balansdan tashqari moddalari;</p> <p>mablag'lari hisobidan tavakkalchiliklarni to'liq qoplash majburiyati bilan amalga oshirilgan bank operatsiyalari qismi.</p> | 0%  |
| 6.  | Ta'minotiga depozit qabul qilingan hamda ta'minot valyutasi o'zaro mos bo'lgan aktivlarning yoki balansdan tashqari moddalarning qismi   | 0%  |
| 7.  | O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining vakillik va zaxira hisobvaraqlaridagi chet el valyutasidagi mablag'lar   | 20% |
| 8.  | O'tkazish jarayonidagi pul hujjatlari, shu jumladan yo'ldagi naqd pullar   | 20% |
| 9.  | Ta'minotiga depozit qabul qilingan hamda ta'minot valyutasi o'zaro mos bo'lmasan aktivlarning yoki balansdan tashqari moddalarning qismi   | 20% |
| 10. | Ipotekani qayta moliyalashtirish tashkilotlari tomonidan chiqarilgan korporativ obligatsiyalar   | 20% |
| 11. | Tadbirkorlik subyektlariga 15 mlrd. so'mgacha berilgan kreditlar bo'yicha kafolatlar berish tashkiloti tomonidan taqdim etilgan kafolat (kafillik) qismi. Bunda:   | 50% |

|     |   |     |
|-----|---|-----|
|     | <p>kafolatlar berish tashkilotining O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan o'rnatilgan prudensial talablarga muvofiq ekanligi;</p> <p>kafolatlar berish tashkiloti tomonidan taqdim etilgan kafolat (kafillik) hujjatlashtirilgan majburiyat hisoblanishi;</p> <p>bankning kafolatlar berish tashkilotidan to'g'ridan-to'g'ri talab qilish huquqi bo'lishi;</p> <p>qarz oluvchi kafolat (kafillik) bilan ta'minlangan majburiyatlarini bajarmagan hollarda, bank kafolatlar berish tashkilotidan kafolat (kafillik) bo'yicha to'lovni amalga oshirishini 90 kundan oshganda talab qilish huquqi bo'lishi;</p> <p>qarz oluvchining bank oldidagi majburiyati bo'yicha taqdim etilgan kafolat (kafillik) miqdori aniq belgilangan bo'lishi;</p> <p>qarz oluvchining to'lovga layoqatliligi yomonlashishi oqibatida kafolatlar berish tashkiloti kafolatni (kafillikni) bir tomonlama tartibda bekor qilishiga, kafolatning (kafillikning) vositachilik haqini oshirishiga, berilgan kafolat (kafillik) muddatini qisqartirishiga, kafolat (kafillik) bo'yicha mablag'larni to'liq yoki qisman to'lamasligiga imkon yaratmasligi.</p> |     |
| 12. | <p>Doimiy daromadga ega bo'lgan yoki kamida oxirgi uzlucksiz olti oy davomida har oy bank hisobvarag'ida, shu jumladan bank kartasida mablag'lar aylanmasiga ega bo'lgan hamda qarz yuki ko'rsatkichi 50 foiz va undan past bo'lgan o'zini o'zi band qilgan shaxslarga daromad olishga yo'naltirilgan faoliyati uchun berilgan 300 million so'm va undan kam miqdordagi kreditlar, bundan oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasida berilgan kreditlar va avtomobil sotib olish uchun berilgan kreditlar mustasno.</p> <p>Bunda o'zini o'zi band qilgan shaxslar doimiy daromadga ega bo'limgan yoki kamida oxirgi uzlucksiz olti oy davomida har oy bank hisobvarag'ida, shu jumladan bank kartasida mablag'lar aylanmasiga ega bo'limgan yoki qarz yuki ko'rsatkichi 50 foizdan oshgan bo'lsa yoxud mazkur ko'rsatkichni aniqlash imkon bo'limgan bo'lsa, mazkur qarz</p>  | 75% |

|     |   |      |
|-----|---|------|
|     | oluvchilarga berilgan kreditlar ushbu ilovaning 17-pozitsiyasiga muvofiq tavakkalchilikka tortiladi.  |      |
| 13. | Bitta kichik tadbirkorlik subyektiga berilgan jami kredit qoldiq summasi bank regulyativ kapitalining 0,2 foizidan oshmagan, biroq eng ko'pi bilan 15 mlrd. so'mgacha kreditlar, bundan oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasida berilgan kreditlar mustasno. Bunda, bitta kichik tadbirkorlik subyektiga berilgan jami kredit qoldiq summasi bank regulyativ kapitalining 0,2 foizidan yoki 15 mlrd. so'mdan oshgan kreditlar yillik foiz stavkasidan kelib chiqib, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan o'rnatiladigan tavakkalchilik darajalari asosida tavakkalchilikka tortiladi. | 75%  |
| 14. | Bankning asosiy vositalari va boshqa xususiy mulklari   | 100% |
| 15. | Dastlabki garov huquqi bankka tegishli bo'lмаган kreditlar  | 100% |
| 16. | Qarz yuki ko'rsatkichi 50 foiz va undan past holda jismoniy shaxslarga (bundan mazkur ilovaning 12-pozitsiyasida belgilangan qarz oluvchilar mustasno) berilgan kreditlar (mikroqarzlar), bundan jismoniy shaxslarga avtomobil sotib olish uchun berilgan va ipoteka kreditlari hamda oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish va ta'lim dasturlari asosida berilgan kreditlar mustasno  | 100% |
| 17. | Qarz yuki ko'rsatkichi 50 foizdan yuqori bo'lgan holda yoki ushbu ko'rsatkichni aniqlash imkonini bo'lмаган jismoniy shaxslarga berilgan kreditlar (mikroqarzlar), bundan jismoniy shaxslarga avtomobil sotib olish uchun berilgan va ipoteka kreditlari hamda oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish va ta'lim dasturlari asosida berilgan kreditlar mustasno   | 150% |
| 18. | Qarzini to'liq yoki qisman undirish hisobidan bank balansiga olingan mulklar  | 100% |
| 19. | Ikki yildan ko'p bo'lgan muddatda foydalanilmayotgan bank faoliyatini amalga oshirish uchun zaruriyati mavjud bo'lмаган (foydalanilmaydigan) ko'chmas mulk va boshqa mol-mulk   | 150% |
| 20. | Yirik korxonalar bilan bog'liq xatarlarni boshqarish bo'yicha muvofiqlashtiruvchi komissiya tomonidan moliyaviy   |      |

|     |   |                      |
|-----|---|----------------------|
|     | <p>holatiga ko'ra quyidagicha toifalangan yirik qarzdorlarga berilgan kreditlar:</p> <p>"past xatarli";</p> <p>"o'rtta xatarli";</p> <p>"yuqori xatarli".</p>   | 100%<br>125%<br>150% |
| 21. | <p>Sifati "qoniqarsiz", "shubhali" yoki "umidsiz" deb tasniflangan aktivlar va ushbu aktivlar bo'yicha maxsus zaxiralar quyidagicha shakllanganda (mazkur ilovaning boshqa pozitsiyalaridagi shartlarni bajarishidan qat'iy nazar):</p> <p>50 foizdan oshgan miqdorda;</p> <p>25 foizdan ko'p, biroq 50 foizdan oshmagan miqdorda;</p> <p>25 foizdan oshmagan miqdorda.</p>   | 50%<br>100%<br>150%  |
| 22. | Konsolidatsiyalashmagan moliyaviy tashkilotlar ustav fondidagi (ustav kapitalidagi) ulushlar yoki aksiyalarga investitsiyalar natijasida bankning ushbu tashkilotlardagi ulushi 10 foizdan oshgan bo'lsa, bunday tashkilotlarga jami investitsiyalar yig'indisi bank I darajali asosiy kapitali (mazkur Nizomning 19-bandi "a"-“g” kichik bandlaridagi elementlar chegirilganidan keyin) 10 foizidan oshmagan qismi   | 200%                 |
| 23. | Konsolidatsiyalashmagan moliyaviy tashkilotlar ustav fondidagi (ustav kapitalidagi) ulushlar yoki aksiyalarga investitsiyalar natijasida bankning ushbu tashkilotlardagi ulushi 10 foizdan oshmagan bo'lsa, bunday tashkilotlarga jami investitsiyalar yig'indisi bank I darajali asosiy kapitali (Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomning 19-bandi "a"-“g” kichik bandlaridagi elementlar chegirilganidan keyin) 10 foizidan oshmagan qismi | 150%                 |
| 24. | Konsolidatsiyalashmagan moliyaviy bo'lмаган битта ташкілот устав фондидаги (устав капиталидаги) улушлар ва (йоки) ақсиyalarga investitsiyalarning bank I darajali asosiy kapitali (Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomning 19-bandi "a"-“g” kichik   | 150%                 |

|     |   |      |
|-----|---|------|
|     | bandlaridagi elementlar chegirilganidan keyin) 15 foizidan oshmagan qismi   |      |
| 25. | Boshqa barcha aktivlar, bundan mazkur Nizomning 3–7- ilovalarida ko’rsatilgan aktivlar hamda yillik foiz stavkasidan kelib chiqib O’zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan o’rnatiladigan tavakkalchilik darajalari belgilanadigan aktivlar mustasno | 100% |

Banklar kapitalining monandligiga  
qo’yiladigan talablar to’g’risidagi nizomga  
3-ILOVA

### **Kontragentlarning reyting baholari asosida tavakkalchilik darajalari\***

| T/<br>r   | Tavsifi  | <b>Reyting baholari asosida tavakkalchilik darjasini bo’yicha ajratilgan guruhlar</b> |                  |                    |                             |             |                             |
|---|--|---|------------------|--------------------|-----------------------------|-------------|-----------------------------|
|   |  | AAA dan AA-gacha  | A+ dan A-gacha   | BBB+ dan BBB-gacha | BB+ dan B-gacha             | B- dan past | Reyting baholariga ega emas |
| “Standard & Poor’s” va “Fitch Ratings” reyting kompaniyalarining reyting baholari** |  |   |                  |                    |                             |             |                             |
| Aaa dan Aa3 gacha   | A1 dan A3 gacha  | Baa1 dan Baa3 gacha   | Ba1 dan B3 gacha | B3 dan past        | Reyting baholariga ega emas |             |                             |
| “Moody’s Investors Service” reyting kompaniyasining reyting baholari**              |  |   |                  |                    |                             |             |                             |
| 1.  | Xorijiy davlatlarning hukumatlari va markaziy banklariga nisbatan talablar, shu jumladan mazkur tashkilotlar:<br><br>qimmatli qog’ozlariga qilingan investitsiyalar; | 0%  | 20%              | 50%                | 100%                        | 150%        | 150%                        |

|    |   |     |     |     |      |      |      |
|----|---|-----|-----|-----|------|------|------|
|    | qimmatli qog'ozlari bilan ta'minlangan yoki kafolatlangan bank aktivlari va balansdan tashqari moddalari.   |     |     |     |      |      |      |
| 2. | <p>Davlat sektori tashkilotlariga nisbatan talablar, shu jumladan mazkur tashkilotlar:</p> <p>qimmatli qog'ozlariga qilingan investitsiyalar;</p> <p>qimmatli qog'ozlari bilan ta'minlangan yoki kafolatlangan bank aktivlari va balansdan tashqari moddalari.</p>  | 20% | 50% | 50% | 100% | 150% | 100% |
| 3. | <p>Mazkur Nizomning 2-ilovasi 5-pozitsiyasida belgilanmagan xalqaro moliya tashkilotlariga nisbatan talablar, shu jumladan mazkur tashkilotlar:</p> <p>qimmatli qog'ozlariga qilingan investitsiyalar;</p> <p>qimmatli qog'ozlari bilan ta'minlangan yoki kafolatlangan bank aktivlari va balansdan tashqari moddalari.</p> | 20% | 30% | 50% | 100% | 150% | 150% |
| 4. | <p>Banklarga nisbatan talablar, shu jumladan:</p> <p>qarzlar va pul bozori vositalari;</p> <p>ushbu banklar tomonidan chiqarilgan qimmatli qog'ozlar va bank kafolati bilan ta'minlangan boshqa barcha aktivlar:</p>  |     |     |     |      |      |      |

|    |  |     |     |     |      |      |      |
|----|--|-----|-----|-----|------|------|------|
|    | <i>90 kun yoki undan kam</i>   | 20% | 20% | 20% | 50%  | 150% | 150% |
|    | <i>90 kundan yuqori</i>  | 20% | 30% | 50% | 100% | 150% | 150% |
| 5. | Xorijiy mamlakatlardagi banklardan boshqa moliyaviy tashkilotlar hamda moliyaviy bo'lmagan tashkilotlarga nisbatan talablar, shu jumladan mazkur tashkilotlar:<br><br>qimmatli qog'ozlariga qilingan investitsiyalar;<br><br>qimmatli qog'ozlari bilan ta'minlangan yoki kafolatlangan bank aktivlari va balansdan tashqari moddalari. | 20% | 50% | 75% | 100% | 150% | 100% |

\* Mazkur Nizomning 2-ilovasida ko'rsatilgan mezonlardan biriga muvofiq bo'lganda, ushbu talablar qo'llanilmaydi.

\*\* O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan belgilanadigan boshqa reyting kompaniyalarining ushbu baho darajasiga teng bo'lgan reyting baholari.

Banklar kapitalining monandligiga  
qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga  
4-ILOVA

### **Jismoniy shaxslarga berilgan ipoteka kreditlarining tavakkalchilik darajalari\***

| <b>Tavsifi</b>  |                         | <b>Qarz yuki ko'rsatkichi (QYK)**</b> |  |
|---|-------------------------|---------------------------------------|--|
|   |                         | <b>QYK≤ 50%</b>                       | <b>50%&lt; QYK yoki QYKnani aniqlash imkonini bo'lmasa</b> |
| <b>Kreditning garovga nisbati ko'rsatkichi*** (KGN)</b> | <b>KGN&lt;50%</b>       | 35%                                   | 50%  |
|   | <b>50%≤ KGN&lt;80%</b>  | 50%                                   | 100%   |
|   | <b>80%≤ KGN&lt;100%</b> | 100%                                  | 150%   |

|  |                   |      |      |
|--|-------------------|------|------|
|  | <b>100% ≤ KGN</b> | 150% | 150% |
|--|-------------------|------|------|

\* Mazkur Nizomning 2 va 3-ilovalarida ko'rsatilgan mezonlardan biriga muvofiq bo'lsa, mazkur talablar qo'llanilmaydi.

\*\* Jismoniy shaxslarning qarz yuki ko'rsatkichi Banklarga o'rnatiladigan makroprudensial normativlar hamda ular tomonidan beriladigan kreditlar (mikroqarzlar) bo'yicha to'lovlarning eng yuqori qiymatlariga doir talablar to'g'risidagi nizomning (ro'yxat raqami 3618, 2025-yil 22-aprel) 2-bobiga muvofiq hisob-kitob qilinadi.

\*\*\* Kreditning garovga nisbati ko'rsatkichi Banklarga o'rnatiladigan makroprudensial normativlar hamda ular tomonidan beriladigan kreditlar (mikroqarzlar) bo'yicha to'lovlarning eng yuqori qiymatlariga doir talablar to'g'risidagi nizomning (ro'yxat raqami 3618, 2025-yil 22-aprel) 3-bobiga muvofiq hisob-kitob qilinadi.

Banklar kapitalining monandligiga  
qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga  
5-ILOVA

### **Jismoniy shaxslarga avtomobil sotib olish uchun berilgan kreditlarning tavakkalchilik darajalari\***

| Tavsifi  |           | Qarz yuki ko'rsatkichi (QYK)** |   |
|--|-----------|--------------------------------|---|
|  |           | QYK ≤ 50%                      | 50% < QYK yoki QYKnani aniqlash imkonini bo'lmasa |
| Kreditning garovga nisbati ko'rsatkichi*** (KGN) | KGN ≤ 75% | 100%                           | 150%  |
|  | 75% < KGN | 150%                           | 200%  |

\* Mazkur Nizomning 2-ilovasida ko'rsatilgan mezonlardan biriga muvofiq bo'lganda, ushbu talablar qo'llanilmaydi.

\*\* Jismoniy shaxslarning qarz yuki ko'rsatkichi Banklarga o'rnatiladigan makroprudensial normativlar hamda ular tomonidan beriladigan kreditlar (mikroqarzlar) bo'yicha to'lovlarning eng yuqori qiymatlariga doir talablar to'g'risidagi nizomning (ro'yxat raqami 3618, 2025-yil 22-aprel) 2-bobiga muvofiq hisob-kitob qilinadi.

\*\*\* Banklarga o'rnatiladigan makroprudensial normativlar hamda ular tomonidan beriladigan kreditlar (mikroqarzlar) bo'yicha to'lovlarning eng yuqori qiymatlariga doir talablar to'g'risidagi nizomning (ro'yxat raqami 3618, 2025-yil 22-aprel) 3-bobiga muvofiq hisob-kitob qilinadi.

Banklar kapitalining monandligiga  
qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga  
6-ILOVA

**Reyting bahosiga ega bo'limgan qoplangan obligatsiyalar bo'yicha tavakkalchilik darajalari**

| Ta'minlangan obligatsiyalarning reytingi             | AAA dan AA-gacha | A+ dan A-gacha | BBB+ dan BBB-gacha | BB+ dan B- gacha | B- dan past |
|--|------------------|----------------|--------------------|------------------|-------------|
| Ta'minlangan obligatsiyaning tavakkalchilik darajasi | 10%              | 20%            | 20%                | 50%              | 100%        |

Banklar kapitalining monandligiga  
qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga  
7-ILOVA

**Reyting bahosiga ega bo'limgan ta'minlangan obligatsiyalar bo'yicha tavakkalchilik darajalari**

|  |     |     |     |     |      |      |
|--|-----|-----|-----|-----|------|------|
| Emissiya qiluvchi bankning tavakkalchili k darajasi* | 20% | 30% | 50% | 75% | 100% | 150% |
| Ta'minlangan obligatsiyaning tavakkalchilik darajasi | 10% | 15% | 25% | 35% | 50%  | 100% |

\*Mazkur Nizomning 3-ilovasiga muvofiq emissiya qiluvchi bankning tavakkalchilik darajasi aniqlanadi.

Banklar kapitalining monandligiga  
qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga  
8-ILOVA

**Maxsus foiz tavakkalchiligi koeffitsiyentlari**

|     |   |  |                            |                                 |                                  |                             |
|-----|---|--|----------------------------|---------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|
|     |   | “Standard & Poor’s” va “Fitch Ratings” reyting kompaniyalarining reyting baholari* |                            |                                 |                                  |                             |
|     |   | AAA dan AA-gacha   | A+ dan BBB-gacha           | BB+ dan B-gacha                 | B- dan past                      | Reyting baholariga ega emas |
| T/r | Tavsifi   | “Moody’s Investors Service” reyting kompaniyasining reyting baholari*              |                            |                                 |                                  |                             |
|     |   | Aaa dan Aa3 gacha  | A1 dan Baa3 gacha          | Ba1 dan B3 gacha                | B3 dan past                      | Reyting baholariga ega emas |
|     |   | Koeffitsiyent va so‘ndirish sanasigacha qolgan muddat                              |                            |                                 |                                  |                             |
| 1.  | O‘zbekiston Respublikasi Hukumati va Markaziy bank tomonidan chiqarilgan qimmatli qog‘ozlar | 0%<br>(muddatidan qat’iy nazar)  |                            |                                 | 6%<br>(muddatidan qat’iy nazar)  |                             |
| 2.  | Xorijiy davlatlarning hukumatlari va markaziy banklari chiqarilgan qog‘ozlar                | 0%<br>(muddatidan qat’iy nazar)  | 0,25%<br>(6 oygacha)       | 8%<br>(muddatidan qat’iy nazar) | 12%<br>(muddatidan qat’iy nazar) |                             |
|     |   |  | 1%<br>(6 oydan 24 oygacha) |                                 |                                  |                             |

|    |  |   |                                 |                                  |  |
|----|--|---|---------------------------------|----------------------------------|--|
|    |  |   | 1,6%<br>(24<br>oydan<br>yuqori) |                                  |  |
| 3. | Xalqaro moliya tashkilotlari, banklar, kompaniyalar, aloqador hisoblanmagan boshqa tashkilotlar va xorijiy davlatlarning davlat sektori tashkilotlari tomonidan chiqarilgan qimmatli qog'ozlar | 0,25%<br>(6 oygacha)<br><br>1%<br>(6 oydan 24 oygacha)<br><br>1,6%<br>(24 oydan yuqori) | 8%<br>(muddatidan qat'iy nazar) | 12%<br>(muddatidan qat'iy nazar) |  |
| 4. | Ipotekani qayta moliyalashtirish tashkilotlari tomonidan chiqarilgan qimmatli qog'ozlar  | 0,25%<br>(6 oygacha)<br><br>1%<br>(6 oydan 24 oygacha)<br><br>1,6%<br>(24 oydan yuqori) | 8%<br>(muddatidan qat'iy nazar) | 12%<br>(muddatidan qat'iy nazar) |  |

\* Markaziy bank tomonidan belgilanadigan boshqa reyting kompaniyalarining ushbu baho darajasiga teng bo'lган reyting baholari.

Banklar kapitalining monandligiga  
qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga  
9-ILOVA

### Umumiy foiz tavakkalchiligi koeffitsiyentlari

| Katta guruhlar | Kichik guruhlar | So'ndirish sanasigacha qolgan yoki foiz (kupon) stavkasini qayta ko'rib chiqish sanasigacha qolgan muddat | Kichik guruh omili |
|----------------|-----------------|---|--------------------|
| 1              | 1               | 1 oygacha   | 0%                 |
|                | 2               | 1 oydan 3 oygacha   | 0,2%               |
|                | 3               | 3 oydan 6 oygacha   | 0,4%               |
|                | 4               | 6 oydan 12 oygacha  | 0,7%               |
| 2              | 5               | 1 yildan 2 yilgacha   | 1,25%              |
|                | 6               | 2 yildan 3 yilgacha   | 1,75%              |
|                | 7               | 3 yildan 4 yilgacha   | 2,25%              |
|                | 8               | 4 yildan 5 yilgacha   | 2,75%              |
| 3              | 9               | 5 yildan 7 yilgacha   | 3,25%              |
|                | 10              | 7 yildan 10 yilgacha  | 3,75%              |
|                | 11              | 10 yildan 15 yilgacha   | 4,5%               |
|                | 12              | 15 yildan 20 yilgacha   | 5,25%              |
|                | 13              | 20 yil va undan yuqori  | 6%                 |

Banklar kapitalining monandligiga  
qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga  
10-ILOVA

### Biznes indikator elementlari

| t/r  | Biznes indikator komponentlari | Hisob-kitobga kiritiluvchi elementlar |
|--|--------------------------------|---------------------------------------|
| Sof foizli daromadlar va xarajatlar komponenti |                                |                                       |

|    |                                     |  |
|----|-------------------------------------|--|
| 1. | Foizli daromadlar                   | <ul style="list-style-type: none"><li>· Markaziy bankdagi hisobvaraqlar bo'yicha foizli daromadlar;</li><li>· Boshqa banklardagi hisobvaraqlar bo'yicha foizli daromadlar;</li><li>· Amortizatsiyalangan qiymati bo'yicha baholanadigan qarz qimmatli qog'ozlarga qilingan investitsiyalar bo'yicha foizli daromadlar;</li><li>· Qimmatli qog'ozlar va ularga qilingan investitsiyalar bo'yicha foizli daromadlar;</li><li>· Mijozlarning majburiyatları bo'yicha hisoblangan foizlar;</li><li>· Bankning to'lanmagan akseptlari yuzasidan mijozlar majburiyatları bo'yicha foizli daromadlar;</li><li>· Kredit va lizing operatsiyalari bo'yicha foizlar, diskontlar (chegormalar) va badallar;</li><li>· Qimmatli qog'ozlar bilan amalga oshirilgan REPO bitimlari bo'yicha foizli daromadlar;</li><li>· Boshqa foizli daromadlar.</li></ul> |
| 2. | Foizli xarajatlar                   | <ul style="list-style-type: none"><li>· Talab qilib olinguncha saqlanadigan depozitlar bo'yicha foizli xarajatlar;</li><li>· Muddatli depozitlar bo'yicha foizli xarajatlar;</li><li>· Markaziy bankning hisobvaraqlari bo'yicha foizli xarajatlar;</li><li>· Boshqa banklarning hisobvaraqlari bo'yicha foizli xarajatlar;</li><li>· Kreditlar bo'yicha foizli xarajatlar;</li><li>· Qimmatli qog'ozlar bilan amalga oshirilgan REPO bitimlari bo'yicha foizli xarajatlar;</li><li>· Boshqa foizli xarajatlar.</li></ul>  |
| 3. | Foizli daromad keltiruvchi aktivlar | <ul style="list-style-type: none"><li>· Bankning Markaziy bankdagi foizli daromad keltiruvchi mablag'lari;</li><li>· Boshqa banklar va moliyaviy tashkilotlardan olinishi lozim bo'lgan foizli daromad keltiruvchi mablag'lar;</li><li>· Foizli daromad keltiruvchi qimmatli qog'ozlar va ularga qilingan investitsiyalar;</li><li>· Foizli daromad keltiruvchi investitsiyalar;</li><li>· REPO bitimlari bo'yicha sotib olingen foizli daromad keltiruvchi qimmatli qog'ozlar;</li><li>· Foizli daromad keltiruvchi kredit va lizing operatsiyalari;</li><li>· Foizli daromad keltiruvchi moliyaviy instrumentlar bo'yicha mijozlarning majburiyatları.</li></ul>   |

|                             |   |  |
|-----------------------------|---|--|
| 4.                          | Dividend ko'rinishidagi daromadlar                | <ul style="list-style-type: none"><li>• Investitsiya qilingan xususiy kapital bo'yicha olingan dividendlar.</li></ul>  |
| <b>Xizmatlar komponenti</b> |   |  |
| 5.                          | Foizsiz daromadlar                                | <ul style="list-style-type: none"><li>• Ko'rsatilgan xizmatlar va vositachilik uchun olingan daromadlar;</li><li>• Xorijiy valyutalardagi foyda;</li><li>• Tijorat operatsiyalaridan olingan foyda.</li></ul>  |
| 6.                          | Foizsiz xarajatlar                                | <ul style="list-style-type: none"><li>• Komission to'lovlar va ko'rsatilgan xizmatlar bo'yicha xarajatlar;</li><li>• Xorijiy valyutada ko'rilgan zararlar;</li><li>• Tijorat operatsiyalaridan ko'rilgan zararlar;</li><li>• Investitsiyadan ko'rilgan zararlar;</li><li>• Boshqa foizsiz xarajatlar.</li></ul>  |
| 7.                          | Boshqa operatsion daromadlar                      | <ul style="list-style-type: none"><li>• Investitsiya maqsadida sotib olingan ko'chmas mulklar bo'yicha olingan ijara daromadlari;</li><li>• Bank asosiy vositalarini sotish yoki dispozitsiya qilishdan foyda;</li><li>• Bankning boshqa xususiy mulkularini sotish yoki dispozitsiya qilishdan foyda.</li></ul>   |
| 8.                          | Boshqa operatsion xarajatlar                      | <ul style="list-style-type: none"><li>• Keyinchalik sotish maqsadida sotib olingan asosiy vositalar va xususiy mulklarni sotish natijasida zararlar;</li><li>• Ichki operatsion tavakkalchilik holatlari natijasida ko'rilgan zararlar (ichki va tashqi firibgarlik, bank faoliyatidagi nobarqarorlik va ichki tizimlardagi muammolar, jarima va boshqalar).</li></ul> |
| <b>Moliyaviy komponent</b>  |   |  |
| 9.                          | Savdo portfeli bo'yicha sof foyda (zarar) qiymati | Savdo portfeliga kiritilgan aktivlar bo'yicha sof foyda (zarar).   |
| 10.                         | Bank portfeli bo'yicha sof foyda (zarar) qiymati  | Foyda yoki zarar orqali haqqoniy qiymatda baholanadigan va bank portfeliga kiritilgan aktivlar bo'yicha sof foyda (zarar).   |

O'zbekiston Respublikasi  
Markaziy banki boshqaruvining  
2025-yil 2-oktabrdagi  
21/6-son qaroriga  
2-ILOVA

**O'z kuchini yo'qotgan deb topilayotgan idoraviy normativ-huquqiy hujjatlар  
RO'YXATI**

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2015-yil 13-iyundagi 14/3-son "Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi qarori (ro'yxat raqami 2693, 2015-yil 6-iyul) (O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2015-y., 27-son, 360-modda).
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2017-yil 24-iyundagi 14/17-son "Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga o'zgartirishlar va qo'shimcha kiritish haqida"gi qarori (ro'yxat raqami 2693-1, 2017-yil 7-iyul) (O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017-y., 27-son, 632-modda).
3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2017-yil 23-sentabrdagi 26/7-son "Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga o'zgartirishlar kiritish haqida"gi qarori (ro'yxat raqami 2693-2, 2017-yil 23-oktabr) (Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 23.10.2017-y., 10/17/2693-2/0167-son).
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2018-yil 31-martdagi 12/21-son "Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida"gi qarori (ro'yxat raqami 2693-3, 2018-yil 25-aprel) (Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 26.04.2018-y., 10/18/2693-3/1099-son).
5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2018-yil 27-oktabrdagi 34/5-son "Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida"gi qarori (ro'yxat raqami 2693-4, 2018-yil 28-dekabr) (Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 28.12.2018-y., 10/18/2693-4/2387-son).
6. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2019-yil 26-yanvardagi 2/3-son "Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi nizomga

o‘zgartirish va qo‘srimchalar kiritish haqida”gi qarori (ro‘yxat raqami 2693-5, 2019-yil 6-mart) (Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 07.03.2019-y., 10/19/2693-5/2722-son).

7. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2019-yil 13-dekabrdagi 30/9-son “Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo‘yiladigan talablar to‘g‘risidagi nizomga o‘zgartirishlar kiritish haqida”gi qarori (ro‘yxat raqami 2693-6, 2019-yil 25-dekabr) (Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 25.12.2019-y., 10/19/2693-6/4195-son).

8. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2021-yil 11-yanvardagi 28/22-son “Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo‘yiladigan talablar to‘g‘risidagi nizomga o‘zgartirish va qo‘srimchalar kiritish haqida”gi qarori (ro‘yxat raqami 2693-7, 2021-yil 13-fevral) (Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 13.02.2021-y., 10/21/2693-7/0116-son).

9. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2021-yil 19-noyabrdagi 27/5-son “Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo‘yiladigan talablar to‘g‘risidagi nizomga o‘zgartirishlar va qo‘srimcha kiritish haqida”gi qarori (ro‘yxat raqami 2693-8, 2021-yil 10-dekabr) (Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 10.12.2021-y., 10/21/2693-8/1151-son).

10. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2023-yil 2-martdagi 4/12-son “Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo‘yiladigan talablar to‘g‘risidagi nizomga o‘zgartirish va qo‘srimchalar kiritish haqida”gi qarori (ro‘yxat raqami 2693-9, 2023-yil 17-mart) (Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 18.03.2023-y., 10/23/2693-9/0155-son).

11. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2023-yil 28-martdagi 8/11-son “Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo‘yiladigan talablar to‘g‘risidagi nizomga o‘zgartirish va qo‘srimchalar kiritish haqida”gi qarori (ro‘yxat raqami 2693-10, 2023-yil 5-aprel) (Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 05.04.2023-y., 10/23/2693-10/0196-son).

12. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2023-yil 6-iyundagi 14/7-son “Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo‘yiladigan talablar to‘g‘risidagi nizomga o‘zgartirishlar va qo‘srimchalar kiritish haqida”gi qarori (ro‘yxat raqami 2693-11, 2023-yil 17-iyul) (Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 19.07.2023-y., 10/23/2693-11/0493-son).

13. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2024-yil 31-yanvardagi 42/14-son “Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo‘yiladigan talablar to‘g‘risidagi nizomga o‘zgartirish va qo‘srimchalar kiritish haqida”gi qarori (ro‘yxat raqami 2693-12, 2024-yil 27-fevral) (Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 28.02.2024-y., 10/24/2693-12/0162-son).

14. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2025-yil 1-apreldagi 7/6-son “Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo‘yiladigan talablar to‘g‘risidagi nizomga o‘zgartirish va qo‘srimchalar kiritish haqida”gi qarori (ro‘yxat raqami 2693-13, 2025-yil 21-aprel) (Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 22.04.2025-y., 10/25/2693-13/0369-son).

15. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2025-yil 13-iyundagi 12/4-son “Tijorat banklari kapitalining monandligiga qo‘yiladigan talablar to‘g‘risidagi nizomga o‘zgartirishlar kiritish haqida”gi qarori (ro‘yxat raqami 2693-14, 2025-yil 21-iyul) (Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 22.07.2025-y., 10/25/2693-14/0639-son).